

TDRI

รายงานที่ตีอาร์ไอ

ฉบับที่ 132
กันยายน
2560

การส่งเสริมสังคมที่สงบสุข
และครอบคลุมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน
ให้ทุกคนเข้าถึงความยุติธรรม
และสร้างสถาบันที่มีประสิทธิภาพ
รับผิดชอบและครอบคลุมในทุกระดับ

TDRI

สรุปและเรียบเรียง

สายใจ วิทยาอนุบาล

บรรณาธิการบริหาร

จิรากร ยิ่งโพธิ์ลย์วงศ์

กองบรรณาธิการ

จิรวรรณ สุริยะ-โชติชยางกุล

วัฒนา กาญจนานันท์

ออกแบบ

wrong design

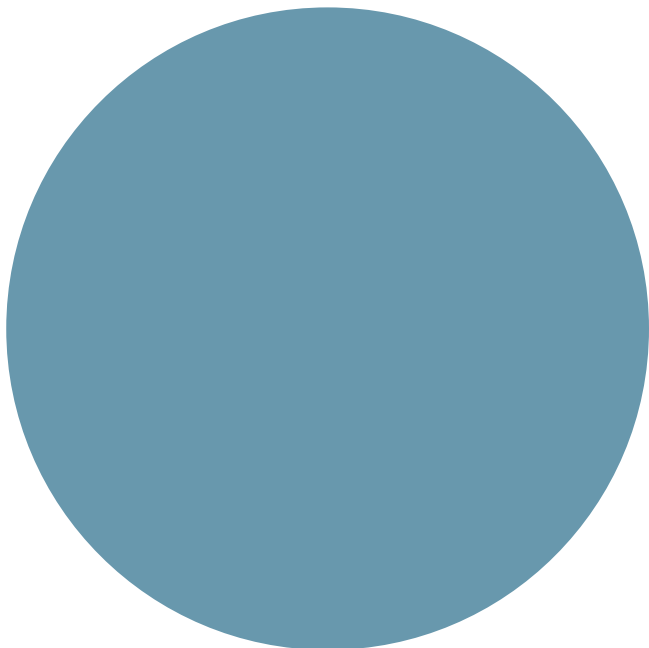
สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (ทีดีอาร์ไอ) ได้เผยแพร่ “รายงานที่ตีอาร์ไอ” (ชื่อเดิมว่า “สมุดปกขาวทีดีอาร์ไอ”) มาตั้งแต่เดือนสิงหาคม 2536 โดยคัดสรรกลั่นกรองงานวิจัยต่างๆ มานำเสนออย่างเรียบง่ายเพื่อจุดประกายให้เกิดการวิพากษ์วิจารณ์

“รายงานที่ตีอาร์ไอ” มีโอกาสรับใช้สังคมไทยมาตลอด ทั้งเป็นรายสัปดาห์ และปรับมาเป็นรายเดือนในระยะต่อมา อย่างไรก็ตาม ตั้งแต่ฉบับที่ 118 เป็นต้นไป “รายงานที่ตีอาร์ไอ” จะมาพบผู้อ่านเป็นรายสัปดาห์ พร้อมทั้งยังคงนำเสนอเรื่องราวต่างๆ อย่างเรียบง่ายแบบเป็นมิตรต่อความสนใจใคร่รู้ของผู้อ่านทั่วไปเช่นเดิม

ที่มา: บทสรุปผู้บริหาร โครงการศึกษาวิจัย การสำรวจสถานะของเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนในบริบทประเทศไทย และทางเลือกมาตรการทางเศรษฐศาสตร์ สังคม และกฎหมายสำหรับเป้าหมายที่ 16: การส่งเสริมสังคมที่สงบสุขและครอบคลุมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนให้ทุกคนเข้าถึงความยุติธรรม และสร้างสถาบันที่มีประสิทธิภาพ รับผิดชอบและครอบคลุมในทุกระดับ, โดย คุณจิรวรรณ สุริยะ-โชติชยางกุล, เสนอต่อ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.), สิงหาคม 2560

การส่งเสริมสังคม ที่สงบสุขและครอบคลุม เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ให้ทุกคนเข้าถึงความ ยุติธรรม และสร้างสถาบัน ที่มีประสิทธิภาพ รับผิดชอบ และครอบคลุมในทุกกระดับ

ในปี ค.ศ. 2015 สหประชาชาติได้ประกาศเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals หรือ SDGs) โดยเปลี่ยนจากกรอบคิดการพัฒนาที่ยั่งยืนแบบ 3 เสาหลัก (pillars) มาสู่กรอบคิดใหม่ที่มองการพัฒนาเป็นมิติ (dimensions) เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ให้มีความเชื่อมโยงกันเพื่อลดข้อจำกัดของการส่งเสริมการพัฒนาในแบบแยกส่วนที่ได้รับอิทธิพลจากกรอบความคิดแบบเสาหลัก

ในช่วงระยะเวลาที่มากกว่าทศวรรษที่ผ่านมา ประเทศไทยประสบวิกฤตการณ์ด้านต่างๆ อย่างต่อเนื่อง ไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง หรือสิ่งแวดล้อม ซึ่งหลายกรณีมีสาเหตุมาจากหรือมีความเชื่อมโยงกับความเหลื่อมล้ำหรือความไม่เป็นธรรม กรณีสถานการณ์ไม่เป็นธรรมของกลุ่มประชากรชายขอบ ทั้งที่เป็นชาติพันธุ์กลุ่มน้อย คนไร้รัฐ คนพลัดถิ่น แรงงานข้ามชาติ คนหลากหลายทางเพศ ผู้ป่วยเอดส์ คนพิการ ผู้ติดยาเสพติด คนยากคนจน พ่อ/แม่เลี้ยงเดี่ยว ฯลฯ ที่ยังคงมีอยู่ตลอดมา เช่น การถูกรอนหรือละเมิดสิทธิขั้นพื้นฐานในการดำรงชีวิต การไม่ได้รับหรือถูกบิดเบือนความเป็นธรรมจากกระบวนการยุติธรรม การต่อสู้เรียก

ร้องเพื่อสิทธิในการร่วมจัดสรรทรัพยากรของสังคม หรือ การไม่ได้รับการยอมรับอย่างเสมอภาค เท่าเทียมใน อัตลักษณ์ที่แตกต่าง เป็นต้น

การสนับสนุนการขับเคลื่อนการพัฒนาอย่าง ยั่งยืนในประเทศไทยในปัจจุบันประสบปัญหาหลาย ด้าน ทั้งนิยามเชิงปฏิบัติการของเป้าประสงค์และตัวชี้ วัดของเป้าหมายที่จำเป็นต้องมีการปรับปรุงให้เหมาะ สมกับบริบททางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทย การขาดการบูรณาการของข้อมูลความรู้ที่มีอยู่อย่าง กระจุกกระจายในปัจจุบัน และการขาดการมีส่วนร่วมของ ภาคเอกชนและประชาชนในการกำหนดเป้าประสงค์และ ตัวชี้วัดที่เหมาะสม อันเป็นเหตุให้การวางแผนยุทธศาสตร์ และขับเคลื่อนงานอย่างมีส่วนร่วมในการพัฒนาอย่าง ยั่งยืนของประเทศไทยยังไม่บรรลุเป้าหมายอย่างมี ประสิทธิภาพ

โครงการวิจัยชิ้นนี้มีเป้าหมายเพื่อศึกษาสถานะ ของเป้าประสงค์ของตัวชี้วัดการพัฒนาที่ยั่งยืน ในประเด็น ที่เกี่ยวข้องกับเป้าหมายที่ 16: การส่งเสริมสังคมที่สงบ สุขและครอบคลุมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนให้ทุกคนเข้า ถึงความยุติธรรม และสร้างสถาบันที่มีประสิทธิผล รับผิดชอบและครอบคลุมในทุกระดับ เพื่อนำผลที่ได้ไป จัดลำดับความพร้อมและความสำคัญของตัวชี้วัด อัน จะเป็นประโยชน์ในการกำหนดมาตรการที่จะเป็นส่วน หนึ่งของแนวทางยุทธศาสตร์การพัฒนาอย่างยั่งยืนของ ประเทศไทย

ทั้งนี้ แม้ว่าเป้าหมายที่ 16 จะมีขอบเขตกว้าง แต่ ก็เป็นหลักการที่เกี่ยวข้องโดยตรง และเป็นหัวใจสำคัญอัน นำไปสู่การสร้างความเป็นปกติสุข ความยุติธรรม และ สถาบันที่เข้มแข็ง โดยเชื่อมโยงองค์ประกอบ 3 ประการ ได้แก่ 1) สันติภาพ 2) ความยุติธรรมและสังคมสำหรับทุก คน (inclusive society) และ 3) สถาบันที่มีประสิทธิภาพ มีความรับผิดชอบและบูรณาการ ซึ่งทั้ง 3 องค์ประกอบ จำเป็นที่จะต้องมีการกำหนดนิยามให้ชัดเจนว่ามีความ หมายและขอบเขตอย่างไร มีปัจจัยอะไรที่นำไปสู่ความ

หมายขององค์ประกอบเหล่านี้ ทั้งนี้ เนื่องจากแต่ละ ประเทศมีความรู้ความเข้าใจในองค์ประกอบเหล่านี้แตก ต่างกันออกไปตามบริบทและวัฒนธรรมของประเทศ อย่างไรก็ตาม ในภาพรวมสามารถสรุปองค์ประกอบการ วัดผลเป้าหมายที่ 16 ได้ดังนี้

เป้าประสงค์ (target) มี 10 ข้อ ได้แก่

1. ลดความรุนแรงทุกรูปแบบและอัตราการตายที่ เกี่ยวข้องในทุกแห่งลงอย่างมีนัยสำคัญ
2. ยุติการข่มเหง การใช้หรือหาประโยชน์อย่างไม่ ถูกต้อง การค้ามนุษย์ และความรุนแรงและการ ทรมานทุกรูปแบบที่มีต่อเด็ก
3. ส่งเสริมนิติธรรม/นิติรัฐทั้งในระดับชาติและ ระหว่างประเทศ และสร้างหลักประกันว่าจะมีการ เข้าถึงความยุติธรรมอย่างเท่าเทียมแก่ทุกคน
4. ลดการลักลอบเคลื่อนย้ายอาวุธและเงิน เสริม ความแข็งแกร่งของกระบวนการติดตามและ การส่งคืนสินทรัพย์ที่ถูกขโมยไป และต่อสู้กับ อาชญากรรมที่จัดตั้งในลักษณะองค์กรทุกรูป แบบ ภายในปี พ.ศ. 2573

5. ลดการทุจริตในตำแหน่งหน้าที่และการรับสินบนทุกรูปแบบ
6. พัฒนาสถาบันที่มีประสิทธิผล มีความรับผิดชอบ และโปร่งใสในทุกระดับ
7. สร้างหลักประกันว่าจะมีกระบวนการตัดสินใจที่มีความรับผิดชอบ ครอบคลุม มีส่วนร่วม และมีความเป็นตัวแทนที่ดี ในทุกระดับการตัดสินใจ
8. ขยายและเสริมความแข็งแกร่งของการมีส่วนร่วมของประเทศกำลังพัฒนาในสถาบันโลกาภิบาล
9. จัดให้มีเอกลักษณ์ทางกฎหมายสำหรับทุกคน โดยรวมถึงการให้มีสูติบัตร ภายในปี พ.ศ. 2573
10. สร้างหลักประกันว่าสาธารณชนสามารถเข้าถึงข้อมูลและมีการปกป้องเสรีภาพขั้นพื้นฐาน โดยเป็นไปตามกฎหมายภายในประเทศและความตกลงระหว่างประเทศ

การนำไปปฏิบัติ มี 2 ข้อ ได้แก่

- 1) เสริมความแข็งแกร่งของสถาบันระดับชาติที่เกี่ยวข้อง โดยรวมการกระทำผ่านทางความร่วมมือระหว่างประเทศ เพื่อสร้างขีดความสามารถใน

ทุกระดับ โดยเฉพาะในประเทศกำลังพัฒนาเพื่อจะป้องกันความรุนแรงและต่อสู้กับการก่อการร้ายและอาชญากรรม

- 2) ส่งเสริมและบังคับใช้กฎหมายและนโยบายที่ไม่เลือกปฏิบัติเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

และตัวชี้วัดอีก 23 ตัวชี้วัด¹ ซึ่งจะระบุและวิเคราะห์ตัวชี้วัดแต่ละตัวในผลการศึกษาดังต่อไปนี้

ผลการศึกษา

การวิจัยนี้ได้ศึกษาใน 6 ประเด็น คือ 1) นิยามและความหมายของเป้าประสงค์และตัวชี้วัดภายใต้เป้าหมายที่ 16 และความสอดคล้องกับบริบทของประเทศไทย 2) สถานะปัจจุบันของเป้าหมายที่ 16 ในบริบทของประเทศไทย 3) การดำเนินงานของภาคส่วนต่างๆ ในปัจจุบันเกี่ยวกับเป้าหมายที่ 16 ในบริบทของประเทศไทย 4) ความพร้อมของประเทศไทยในการบรรลุเป้าหมายที่ 16 5) การจัดลำดับความสำคัญ และ 6) การสำรวจเบื้องต้นเกี่ยวกับมาตรการทางเลือกด้านเศรษฐกิจ สังคมและกฎหมาย เพื่อบรรลุเป้าหมายที่ 16 โดยมีสาระสำคัญในแต่ละประเด็นสรุปได้ดังนี้

1) นิยามและความหมายของเป้าประสงค์และตัวชี้วัดภายใต้เป้าหมายที่ 16 และความสอดคล้องกับบริบทของประเทศไทย

คณะผู้วิจัยได้ศึกษา สัมภาษณ์ และประชุมระดมความคิดเห็น รวมทั้งได้ทบทวนวรรณกรรมต่างๆ ตลอดจนบริบทสากลในการวัดผลที่ทางสหประชาชาติได้

¹ <http://www.undp.org/content/dam/undp/library/Democratic%20Governance/Virtual%20Network%20on%20Goal%2016%20indicators%20-%20Indicators%20we%20want%20Report.pdf>

กำหนดไว้ ผลการศึกษาพบว่า บริบทสากลในเป้าประสงค์ที่ 16 ไม่ได้สอดคล้องเหมือนกับบริบทของประเทศไทยทุกประการ ทั้งนี้ ผลการวิเคราะห์การวัดผลของแต่ละตัวชี้วัดสรุปโดยสังเขปได้ดังนี้

ตัวชี้วัดที่ 16.1.1 จำนวนเหยื่อของการฆาตกรรมโดยเจตนาต่อจำนวนประชากร 100,000 คน จำแนกตามเพศ และอายุ พบว่าบริบทของไทยมีความสอดคล้องกับบริบทของสากลอยู่แล้วในส่วนนี้ และสามารถนำมาวัดผลตัวชี้วัดที่ 16.1.1 ได้อย่างเหมาะสมและครบถ้วน

ตัวชี้วัดที่ 16.1.2 การเสียชีวิตที่เกี่ยวข้องกับความขัดแย้งต่อประชากร 100,000 คน (จำแนกตามอายุ เพศ และคดี) พบว่าบริบทของไทยมีการเสียชีวิตจากความรุนแรงในหลายรูปแบบ แต่ความรุนแรงที่เกิดจากความขัดแย้งทางการเมืองและความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนใต้ นั้นมีข้อมูลและสามารถนำมาวัดผลในตัวชี้วัดที่ 16.1.2 ได้เพียงบางส่วน ยังจะต้องอาศัยรายงานตัวชี้วัดตัวแทน (proxy) เพื่อจะสามารถวัดผลได้เหมาะสมกับบริบทสากลมากยิ่งขึ้น

ตัวชี้วัดที่ 16.1.3 สัดส่วนของประชากรที่ได้รับความรุนแรงทางร่างกาย จิตใจ หรือทางเพศในช่วง 12 เดือนที่ผ่านมา พบว่าบริบทของไทยมีการรับรองเรื่องความรุนแรงทางร่างกาย จิตใจ และทางเพศเอาไว้แล้ว และสามารถนำข้อมูลเหล่านั้นมาวัดผลได้ เพียงแต่จะต้องนำข้อมูลทั้งหมดที่มีจากทุกภาคส่วนที่ดำเนินการจัดเก็บข้อมูลของตนมาตรวจสอบให้เกิดความแม่นยำมากที่สุด แล้วจึงนำมาวัดผลในตัวชี้วัดที่ 16.1.3 ได้

ตัวชี้วัดที่ 16.1.4 สัดส่วนประชากรที่รู้สึกปลอดภัยเมื่อเดินบริเวณพื้นที่ที่อาศัยเพียงลำพัง พบว่าบริบทของไทยมีการรับรองเรื่องความปลอดภัยเมื่อเดินบริเวณพื้นที่ที่อาศัยเพียงลำพังเอาไว้แล้วบ้างบางส่วน และสามารถ

นำข้อมูลเหล่านั้นมาวัดผลตัวชี้วัดที่ 16.1.4 ได้ และหากข้อมูลใดที่ยังขาดอยู่ก็สามารถใช้รายงานตัวชี้วัดตัวแทนซึ่งจัดทำโดยสำนักงานกิจการยุติธรรม (สจร.) ได้

ตัวชี้วัดที่ 16.2.1 สัดส่วนของเด็กอายุ 1-17 ปี ที่เคยถูกทำร้ายทางร่างกาย และ/หรือข่มเหงทางจิตใจโดยผู้ดูแลในเดือนที่ผ่านมา พบว่าบริบทของไทยมีการรับรองเรื่องถูกทำร้ายทางร่างกาย และ/หรือข่มเหงทางจิตใจโดยผู้ดูแลเอาไว้แล้วบ้างบางส่วน และสามารถนำข้อมูลเหล่านั้นมาวัดผลตัวชี้วัดที่ 16.2.1 ได้เพียงบางส่วน และจะต้องอาศัยรายงานตัวชี้วัดตัวแทนเพื่อสามารถวัดผลได้เหมาะสมกับบริบทสากลมากยิ่งขึ้น

ตัวชี้วัดที่ 16.2.2 จำนวนเหยื่อการค้ำมนุษย์ต่อประชากร 100,000 คน จำแนกตามเพศ อายุ และรูปแบบการแสวงหาประโยชน์ พบว่าบริบทของไทยมีความสอดคล้องกับบริบทของสากลอยู่แล้วในส่วนนี้ และสามารถนำมาวัดผลตัวชี้วัดที่ 16.2.2 ได้ เพียงแต่จะต้องนำข้อมูลทั้งหมดที่มีจากทุกภาคส่วนที่ดำเนินการจัดเก็บข้อมูลของตนมาตรวจสอบให้เกิดความแม่นยำมากที่สุด แล้วจึงนำมาวัดผลในตัวชี้วัดที่ 16.2.2 ได้

ตัวชี้วัดที่ 16.2.3 สัดส่วนของผู้หญิงและผู้ชายวัยรุ่นอายุ 18-24 ปีที่เคยถูกกระทำความรุนแรงทางเพศตั้งแต่อายุ 18 ปี พบว่าประเทศไทยให้นิยามและมีข้อมูลการรับรองเรื่องความรุนแรงทางเพศของวัยรุ่นและวัยรุ่นเอาไว้แล้ว และสามารถนำข้อมูลเหล่านั้นมาวัดผลตัวชี้วัดที่ 16.2.3 ได้ แต่อาจจะต้องดำเนินการสำรวจครัวเรือนเพิ่มเติมเพื่อตอบโจทย์ในระดับ Global ต่อไป

ตัวชี้วัดที่ 16.3.1 สัดส่วนของเหยื่อความรุนแรงใน 12 เดือนที่ผ่านมา ซึ่งได้ถูกรายงานการกระทำอันรุนแรงนั้นต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ หรือหน่วยงานเจ้าหน้าที่ที่ได้รับการยอมรับอย่างเป็นทางการในการแก้ปัญหาเหล่านี้

นี้ (สามารถเรียกว่าอัตราการรายงานอาชญากรรมได้อีกด้วย) พบว่าบริบทของไทยไม่ได้มีการกำหนดความหมายของเหยื่อ แต่ได้นิยามคำว่าผู้เสียหายซึ่งคล้ายคลึงกับเหยื่อในบริบทสากล และสามารถนำมาวัดผลตัวชี้วัดที่ 16.3.1 ได้ อย่างไรก็ตาม ตัวชี้วัดดังกล่าวยังไม่ครอบคลุมเพียงพอที่จะวัดผลการบรรลุเป้าประสงค์ข้อ 3 ได้ และจำเป็นต้องอาศัยตัวชี้วัดตัวแทนอย่างดัชนีชี้วัดหลักนิติธรรม/นิติรัฐ (Rule of Law Index) เข้ามาเสริมด้วยเช่นกัน

ตัวชี้วัดที่ 16.3.2 สัดส่วนของจำนวนผู้ต้องขังที่ศาลยังไม่พิพากษาต่อจำนวนนักโทษทั้งหมด พบว่าตัวชี้วัดที่ 16.3.2 ภายใต้บริบทของไทยมีความสอดคล้องกันกับบริบทสากล และสามารถนำมาวัดผลตัวชี้วัดที่ 16.3.2 ได้ อย่างไรก็ตาม ตัวชี้วัดดังกล่าวยังไม่ครอบคลุมเพียงพอที่จะวัดผลการบรรลุเป้าประสงค์ข้อ 3 ได้ และจำเป็นต้องอาศัยตัวชี้วัดตัวแทนอย่างดัชนีชี้วัดหลักนิติธรรม/นิติรัฐ เข้ามาเสริมด้วยเช่นกัน

ตัวชี้วัดที่ 16.4.1 มูลค่ารวมทั้งหมดของกระแสเข้าออกของเงินที่ผิดกฎหมาย (หน่วยเป็นดอลลาร์สหรัฐ) พบว่าบริบทของไทยมีความสอดคล้องกับบริบทของสากลอยู่แล้วในส่วนนี้ และสามารถนำมาวัดผลตัวชี้วัดที่ 16.4.1 ได้ เพียงแต่จะต้องนำข้อมูลทั้งหมดที่มีจากทุกภาคส่วนที่ดำเนินการจัดเก็บข้อมูลของตนมาตรวจสอบให้เกิดความแม่นยำมากที่สุด แล้วจึงนำมาวัดผลในตัวชี้วัดที่ 16.4.1 ได้

ตัวชี้วัดที่ 16.4.2 สัดส่วนของอาชญาชนขนาดเล็ก และอาชญาชนที่ถูกยึดได้ ซึ่งมีการบันทึกและติดตาม ตามที่ระบุไว้ในกฎหมายและมาตรฐานระหว่างประเทศ พบว่าบริบทของไทยสามารถใช้ข้อมูลที่มีอยู่มาวัดผลตามตัวชี้วัดที่ 16.4.2 ได้ เพียงแต่จะต้องนำข้อมูลทั้งหมดที่มีจากทุกภาคส่วนที่ดำเนินการจัดเก็บข้อมูลของตนมาตรวจสอบ

ให้เกิดความแม่นยำมากที่สุด แล้วจึงนำมาวัดผลในตัวชี้วัดที่ 16.4.2 ได้

ตัวชี้วัดที่ 16.5.1 สัดส่วนของบุคคลที่เคยติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐอย่างน้อย 1 ครั้งที่มีการให้สินบนหรือถูกเรียกสินบนโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐในช่วงระยะเวลา 12 เดือนที่ผ่านมา พบว่าบริบทของไทยสามารถใช้ข้อมูลที่มีอยู่มาวัดผลตามตัวชี้วัดที่ 16.5.1 ได้ และจะต้องอาศัยรายงานตัวชี้วัดตัวแทนเพื่อสามารถวัดผลได้เหมาะสมมากยิ่งขึ้นต่อไป อาทิ ดัชนีภาพลักษณ์คอร์รัปชัน (Corruption Perceptions Index: CPI) ที่ประเมินภาพลักษณ์ปัญหาคอร์รัปชันของ 175 ประเทศทั่วโลก โดยอาศัยการรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ จากเอกสารรายงาน งานวิจัย และสถิติต่างๆ ที่รวบรวมโดยหน่วยงานที่ได้รับการยอมรับและมีความน่าเชื่อถือในระดับสากลจำนวน 12 แห่ง หรือดัชนีสถานการณ์คอร์รัปชัน (Corruption Situation Index: CSI) จัดทำโดยมหาวิทยาลัยหอการค้าไทยเข้ามาประกอบร่วมด้วย ตลอดจนการดำเนินการสำรวจครัวเรือนเพิ่มเติมเพื่อตอบโจทย์ในระดับ Global ต่อไป

ตัวชี้วัดที่ 16.5.2 สัดส่วนขององค์กรธุรกิจที่เคยติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของรัฐอย่างน้อย 1 ครั้งเพื่อให้สินบน หรือถูกเรียกสินบน โดยเจ้าหน้าที่ของรัฐในช่วงระยะเวลา 12 เดือนที่ผ่านมา พบว่าบริบทของไทยสามารถใช้ข้อมูลที่มีอยู่มาวัดผลตามตัวชี้วัดที่ 16.5.2 ได้ และจะต้องอาศัยรายงานตัวชี้วัดตัวแทนเพื่อสามารถวัดผลได้เหมาะสมมากยิ่งขึ้นต่อไป อาทิ ดัชนีภาพลักษณ์คอร์รัปชัน หรือดัชนีสถานการณ์คอร์รัปชัน นอกจากนี้ เห็นควรให้เพิ่มสมาคมส่งเสริมสถาบันกรรมการบริษัทไทย (Thai Institute of Directors: IOD) ในฐานะภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการต่อต้านการทุจริตและจัดทำตัวชี้วัดดังกล่าว ตลอดจนการดำเนินการสำรวจครัวเรือนเพิ่มเติมเพื่อตอบโจทย์ในระดับ Global ต่อไป

ตัวชี้วัดที่ 16.6.1 การใช้จ่ายภาครัฐขั้นพื้นฐานคิดเป็น
สัดส่วนของงบประมาณที่ได้รับการอนุมัติแล้ว จำแนกเป็น
ภาค (หรือจำแนกตามรหัสงบประมาณ หรือที่มีลักษณะ
คล้ายคลึงกัน) พบว่าบริบทของไทยให้นิยามของการ
เป็นสถาบันที่มีประสิทธิภาพ มีความรับผิดชอบ และ
โปร่งใสภายใต้หลักธรรมาภิบาลซึ่งมีขอบเขตที่กว้างกว่า
บริบทสากล และสามารถนำมาวัดผลตัวชี้วัดที่ 16.6.1 ได้
อย่างไรก็ตาม ตัวชี้วัดดังกล่าวยังไม่ครอบคลุมเพียงพอที่
จะวัดผลการบรรลุเป้าประสงค์ข้อ 6 ได้ และจำเป็นต้องอาศัยตัวชี้วัดตัวแทนอย่างดัชนีรายงานความสามารถใน
การแข่งขันของโลก หรือดัชนีความรุ่งเรืองเข้ามาเสริม
ด้วยเช่นกัน

ตัวชี้วัดที่ 16.6.2 สัดส่วนประชากรที่พึงพอใจกับการ
บริการสาธารณะครั้งล่าสุดที่ตนได้ใช้บริการ พบว่าบริบท
ของไทยให้นิยามของการเป็นสถาบันที่มีประสิทธิภาพ มี
ความรับผิดชอบต่อสังคม และโปร่งใสภายใต้หลักธรรมาภิบาล
ซึ่งมีขอบเขตที่กว้างกว่าบริบทสากล และสามารถนำมา
วัดผลตัวชี้วัดที่ 16.6.2 ได้ อย่างไรก็ตาม ตัวชี้วัดดังกล่าว
ยังไม่ครอบคลุมเพียงพอที่จะวัดผลการบรรลุเป้าประสงค์
ข้อ 6 ได้ และจำเป็นต้องอาศัยตัวชี้วัดตัวแทนเข้ามาเสริม
ด้วยเช่นกัน

ตัวชี้วัดที่ 16.7.1 สัดส่วนตำแหน่ง (จำแนกตามกลุ่ม
อายุ เพศ บุคคลที่มีความบกพร่องทางร่างกาย และ
กลุ่มประชากร) ในสถาบันของรัฐ (สถานนิติบัญญัติระดับ
ประเทศและท้องถิ่น บริการสาธารณะ และคณะตุลาการ)
พบว่าบริบทของไทยให้นิยามของกระบวนการตัดสินใจ
ที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม ครอบคลุม มีส่วนร่วม และมีความ
เป็นตัวแทนที่ดีซึ่งมีขอบเขตที่กว้างกว่าบริบทสากล และ
สามารถนำมาวัดผลตัวชี้วัดที่ 16.7.1 ได้ อย่างไรก็ตาม
ตัวชี้วัดดังกล่าวยังไม่ครอบคลุมเพียงพอที่จะวัดผลการ
บรรลุเป้าประสงค์ข้อ 7 ได้ และจำเป็นต้องอาศัยตัวชี้วัด
ตัวแทนเข้ามาเสริมด้วยเช่นกัน

ตัวชี้วัดที่ 16.7.2 สัดส่วนของประชากรที่มีการตัดสินใจ
โดยคำนึงถึงเพศ อายุ ความบกพร่อง และกลุ่มประชากร
พบว่าบริบทของไทยแม้จะให้นิยามของการมีสิทธิตัดสินใจ
ใจของประชาชนเอาไว้ แต่ยังไม่ได้มีการวัดผลแต่อย่างใด
ซึ่งในส่วนนี้จำเป็นต้องอาศัยตัวชี้วัดตัวแทนอย่างดัชนีชี้
วัดหลักนิติธรรม/นิติรัฐเข้ามาเพื่อที่จะสามารถนำมาวัดผล
ตัวชี้วัดที่ 16.7.2 ได้

ตัวชี้วัดที่ 16.8.1 สัดส่วนของสมาชิก และสิทธิการออก
เสียงของประเทศกำลังพัฒนาในองค์กรระหว่างประเทศ
พบว่าประเทศไทยไม่ได้มีการกำหนดนิยามเอาไว้ใน
เป้าประสงค์นี้ อย่างไรก็ตาม กระทรวงการต่างประเทศ
(กต.) รายงานว่า ในส่วนของเป้าประสงค์นี้ ทาง กต.
ได้ดำเนินการส่งเสริมให้มีการขยายการมีสิทธิออกเสียง
ของประเทศกำลังพัฒนาในเวทีระหว่างประเทศ ส่วนตัว
ชี้วัดนี้เป็นตัวชี้วัดระดับสากล หากเป็นองค์กรระหว่าง
ประเทศภายใต้องค์การสหประชาชาติ ทุกประเทศมี 1
เสียงเท่ากัน แต่หากเป็นระบบการจัดการการเงินเบรต
ตันวูตส์ อาทิจ ธนาคารโลก และ IMF สัดส่วนการออก
เสียงขึ้นอยู่กับจำนวนเงินสนับสนุนของประเทศ และขึ้น
อยู่กับสัดส่วนของประเทศอื่นๆ ในสถาบันนั้น ทั้งนี้ กต.
และธนาคารแห่งประเทศไทยจะเป็นหน่วยงานหลักในการ
จัดเก็บข้อมูลในส่วนนี้ต่อไป

ตัวชี้วัดที่ 16.9.1 สัดส่วนของเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปีที่มี
การแจ้งเกิดกับเจ้าพนักงานของรัฐ จำแนกตามอายุ พบ
ว่าบริบทของไทยแม้จะให้นิยามของการรับรองการเกิด
และมีการจัดเก็บข้อมูลแล้ว แต่ข้อมูลดังกล่าวยังไม่ครบ
ถ้วน เพราะขาดเด็กบางกลุ่มที่ไม่สามารถเข้าถึงการจด
ทะเบียนได้ อย่างไรก็ดี ประเทศไทยสามารถอาศัยข้อมูล
การจดทะเบียนการเกิดทั้งจากกรมการปกครอง และการ
สำรวจสถานการณ์เด็กในประเทศไทย (Multiple Indicator
Cluster Survey: MICS) เพื่อถ่วงน้ำหนักและคัดเลือก
ข้อมูลให้มีความถูกต้องและเหมาะสมที่สุดในการวัดผล

ตัวชี้วัดที่ 16.9.1 นี้

ตัวชี้วัดที่ 16.10.1 จำนวนคดีฆาตกรรม ลักพาตัว การถูกพราก การกักขังหน่วงเหนี่ยว การทรมานผู้สื่อข่าว บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับสื่อ สหภาพทางการค้า และผู้ให้ความช่วยเหลือด้านสิทธิมนุษยชน ที่ได้รับการพิสูจน์แล้วว่าเป็นความจริงในช่วง 12 เดือนที่ผ่านมา พบว่าประเทศไทยยังขาดนิยามบางส่วน และมีข้อมูลบางประการเท่านั้นที่จะนำมาวัดผลตัวชี้วัดที่ 16.10.1 ได้ และหากข้อมูลใดที่ยังขาดอยู่ก็สามารถใช้รายงานตัวชี้วัดตัวแทนได้ เช่น ข้อมูลจากองค์กร Human Rights Watch เข้ามาเสริมหนุนในการวัดผล

ตัวชี้วัดที่ 16.10.2 จำนวนประเทศที่มีกฎหมายรองรับการเข้าถึงข้อมูลสาธารณะ พบว่าประเทศไทยมีข้อมูลในส่วนนี้แล้ว แต่ยังไม่ครอบคลุมในการวัดผล ซึ่งอาจจะต้องอาศัยข้อมูลอื่นบางประการเพื่อมาเสริมหนุนการวัดผลตัวชี้วัดที่ 16.10.2 ให้เหมาะสมมากยิ่งขึ้น เช่น คุณภาพและระยะเวลาที่ใช้โดยเฉลี่ยในการเข้าถึงข้อมูล และการพิจารณาอนุญาตให้เข้าถึงข้อมูลที่อาศัยพิจารณาอันเป็นอัตวิสัยของคณะกรรมการ เป็นต้น

ตัวชี้วัดที่ 16.a.1 จำนวนองค์กรด้านสิทธิมนุษยชนที่มีความเป็นอิสระและสอดคล้องกับหลักการปารีส (Paris Principles) พบว่าประเทศไทยมีข้อมูลที่จะสามารถนำมาวัดผลตัวชี้วัดที่ 16.a.1 ได้เลย และสอดคล้องกับบริบทสากลอยู่แล้ว

ตัวชี้วัดที่ 16.b.1 สัดส่วนของประชากรที่รายงานว่ารู้สึกถูกเลือกปฏิบัติ หรือถูกล่วงละเมิดใน 12 เดือนที่ผ่านมา ตามข้อบัญญัติพื้นฐานของการห้ามเลือกปฏิบัติภายใต้กฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ พบว่าบริบทของไทยสามารถใช้ข้อมูลที่มีอยู่มาวัดผลตามตัวชี้วัดที่ 16.b.1 ได้เพียงบางส่วน และจะต้องอาศัยรายงานตัวชี้วัดตัวแทน

เพื่อจะวัดผลได้เหมาะสมมากยิ่งขึ้น รวมทั้งผลที่ได้จากการวัดผลตัวชี้วัดที่ 10.3.1 เข้ามาประกอบร่วมด้วย ตลอดจนการดำเนินการสำรวจครัวเรือนเพิ่มเติมเพื่อตอบโจทย์ในระดับ Global ต่อไป

ดังที่ได้นำเสนอมาก่อนหน้านี้ ตัวชี้วัดภายใต้เป้าหมายที่ 16 และความสอดคล้องกับบริบทประเทศไทยนั้นมีแค่บางตัวชี้วัดที่ประเทศไทยสามารถจัดเก็บข้อมูลและวัดผลได้ทันที และในกรณีที่ประเทศไทยจัดเก็บหรือมีข้อมูลที่สามารถวัดผลได้เพียงบางส่วน ก็จะต้องอาศัยรายงานตัวชี้วัดตัวแทน เพื่อที่จะวัดผลได้เหมาะสมกับบริบทสากลมากยิ่งขึ้น อย่างไรก็ตาม ตัวชี้วัดในบริบทของสากลที่กำหนดขึ้นมานั้น บางตัวไม่สามารถวัดผลเป้าประสงค์นั้นๆ ได้ทั้งหมด อาจจะต้องใช้ข้อมูลอื่นมาสนับสนุนในการวัดผล ซึ่งข้อมูลเหล่านั้นอาจจะเป็นข้อมูลที่อยู่ในรูปของตัวชี้วัดหนุนเสริม (supplementary indicator) ขึ้นมาเพื่อเสริมตัวชี้วัดพื้นฐาน (complementary indicator) ในกรณีที่เป้าประสงค์นั้นมีความซับซ้อนในการวัดผล ซึ่งในบางส่วนนี้จะขึ้นอยู่กับประเทศต่างๆ ในการกำหนดขึ้นมาให้เข้ากับบริบทของประเทศนั้นๆ

2) สถานะปัจจุบันของเป้าหมายที่ 16 ในบริบทของประเทศไทย

ผลการศึกษาพบว่า ขณะนี้มีตัวชี้วัดที่เกี่ยวข้องกับเป้าหมายดังกล่าวจำนวน 10 ตัวชี้วัด และจำเป็นที่จะต้องตรวจสอบตัวชี้วัดที่เหลืออีก 13 ตัวชี้วัดว่าเหมาะสมหรือไม่ในการจัดเก็บข้อมูลเพื่อจัดทำตัวชี้วัด ในกรณีนี้ มีหน่วยงานรัฐหลายหน่วยงานที่เข้าไปเกี่ยวข้องกับการจัดเก็บข้อมูลและตัวชี้วัด โดยมีกระทรวงยุติธรรม กระทรวงมหาดไทย และกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์เป็นผู้ดำเนินการหลักในการบรรลุเป้าหมาย และมีหน่วยงานอื่นๆ เข้ามาเสริมเพื่อให้การวัดผลสอดคล้องและเป็นไปตามมาตรฐานสากล เช่น กระทรวงการต่างประเทศ กระทรวงแรงงาน สำนักงานป้องกันและ

ตารางที่ 1 สถานะของข้อมูลตัวชี้วัดของเป้าหมายที่ 16 กระจายตามปัญหาจากการจัดเก็บ และลำดับตามความพร้อมของข้อมูล

ลำดับความพร้อม	เกณฑ์ในการพิจารณาความพร้อมของประเทศ	ตัวชี้วัด
1.	มีข้อมูลสถิติและตัวชี้วัดครบถ้วน	16.3.2, 16.5.1, 16.5.2, 16.7.1, 16.9.1, 16.10.2 และ 16.a.1
2.	ข้อมูลพร้อมจัดทำตัวชี้วัด แต่ยังไม่มีการประมวลผลเป็นตัวชี้วัด หรือข้อมูลขาดความต่อเนื่องในการจัดทำตัวชี้วัด หรือขาดผู้รับผิดชอบประมวลผลข้อมูลเป็นตัวชี้วัด SDGs เนื่องจากต้องใช้ข้อมูลจากแหล่งอื่นมาประมวลผลร่วมด้วยกับข้อมูลหน่วยงานตนจึงจะเป็นตัวชี้วัด	18.1.4
3.	มีข้อมูลบางส่วนในการจัดทำตัวชี้วัด แต่ไม่ครบถ้วน เนื่องจากต้องมีการจัดทำข้อมูลเพิ่ม/รวบรวม หรือบูรณาการข้อมูลจากหลายแหล่งให้เป็นข้อมูลภาพรวมในระดับประเทศ (Integration)	18.1.3, 18.2.2, 16.2.3 และ 16.3.1
4.	ตัวชี้วัดยังไม่มีการเชื่อมโยงชัดเจนถึงแหล่งข้อมูลที่จะใช้และรายละเอียดของการจัดทำข้อมูลของประเทศ ซึ่งต้องประสานความร่วมมือในรายละเอียดเพิ่มเติมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องถึงแนวทางการพัฒนา และจัดทำตัวชี้วัดให้ครบถ้วน ถูกต้อง ตามหลักวิชาการ (methodology) และสอดคล้องกับกรอบการจัดทำตัวชี้วัดของสากล	16.1.1, 16.4.1 และ 16.4.2
5.	ขาดข้อมูลในการจัดทำตัวชี้วัด	16.7.2, 16.10.1 และ 16.b.1
6.	ข้อมูลหลายตัวยังไม่มีการจำแนกข้อมูลในระดับพื้นที่และในมิติที่สำคัญ เช่น เพศ อายุ และความพิการ	16.1.1, 16.2.2, 16.7.1 และ 16.7.2
7.	ไม่ทราบหรือไม่มีข้อมูล	18.1.2, 18.2.1, 16.6.1, 16.6.2 และ 16.9.1

ที่มา: สำนักานสถิติแห่งชาติ

ปราบปรามการฟอกเงิน สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ สำนักงานอัยการสูงสุด สำนักงานศาลยุติธรรม สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย และสำนักงานสถิติแห่งชาติ เป็นต้น

ในปัจจุบัน มีการรวบรวมและกลั่นกรองข้อมูลที่มีอยู่เพื่อพิจารณาว่าข้อมูลที่จัดเก็บดังกล่าวสอดคล้องกับสากลหรือไม่ หรือเป็นเพียงข้อมูลที่ใช้อ้างอิงได้ในระดับประเทศเท่านั้น ทั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้สรุปสถานะของข้อมูลตัวชี้วัดของเป้าหมายที่ 16 กระจายตามปัญหาจากการจัดเก็บข้อมูลข้างต้น โดยแบ่งออกได้เป็น 7 ประเภทตามความพร้อมของข้อมูล ดังตารางที่ 1

3) การดำเนินงานของภาคส่วนต่างๆ ในปัจจุบันเกี่ยวกับเป้าหมายที่ 16 ในบริบทของประเทศไทย

การดำเนินงานของภาคส่วนต่างๆ เกี่ยวกับเป้าหมายที่ 16 ในบริบทของประเทศไทยในปัจจุบันพบว่า มีหน่วยงานทั้งที่เป็นภาครัฐและไม่ใช้ภาครัฐดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องกับเป้าหมายที่ 16 ในส่วนของภาครัฐเป้าหมายที่ 16 จะแทรกอยู่ในแผนพัฒนาประเทศ ปรัชญาเศรษฐกิจ หรือดัชนีต่างๆ ในประเทศ เช่น ยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มาตรฐานและดัชนีชี้วัดความมั่นคงของมนุษย์โดยกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ดัชนีชี้วัดด้านสังคม สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการ

เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2557-2561) เป็นต้น สำหรับภาคส่วนอื่นๆ เช่น ภาคเอกชน ได้มีการก่อตั้งเครือข่ายโกลบอลคอมแพ็กประเทศไทย (Global Compact Network Thailand) เพื่อยกมาตรฐานการประกอบธุรกิจโดยเคารพสิทธิมนุษยชนและคำนึงถึงการพัฒนายั่งยืน ซึ่งคล้ายคลึงกับองค์กรธุรกิจเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน (Thailand Business Council for Sustainable Development: TBCSD) แต่มุ่งเน้นไปที่การทำงานมิติสิ่งแวดล้อมมากกว่า และการปราบปรามคอร์รัปชันขององค์กรต่อต้านคอร์รัปชัน (ประเทศไทย) ภาควิชาการได้มีการจัดทำดัชนีต่างๆ เพื่อนำมาวัดผลในระดับประเทศซึ่งมีความเชื่อมโยงกับเป้าหมายที่ 16 เช่น ดัชนีชี้วัดคอร์รัปชันโดยมหาวิทยาลัยหอการค้าไทย ดัชนีความเป็นธรรมทางสังคมโดยมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และดัชนีประสิทธิผลประเทศไทย (Thailand Effectiveness Index: TE Index) และภาคความร่วมมือระหว่างประเทศ คณะผู้วิจัยพบว่ามีดัชนีบางตัวที่จัดทำโดยภาควิชาการและภาคประชาสังคมที่น่าจะเกี่ยวข้องและสัมพันธ์กับเป้าหมายที่ 16 บางประการ ได้แก่ แนวทางการจัดทำและการใช้ตัวชี้วัดด้านกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ทั้งนี้ การวัดผลดังกล่าวสามารถนำมาใช้วัดผลเป้าหมายที่ 16 ในส่วนที่เป็น proxy หรือมีตัวชี้วัดหนุนเสริมขึ้นมาเพื่อเสริมตัวชี้วัดพื้นฐาน ในกรณีที่เป้าประสงค์นั้นมีความซับซ้อนในการวัดผลก็ได้

4) ความพร้อมของประเทศไทยในการบรรลุเป้าหมายที่ 16

ผลการศึกษาพบว่า การประเมินความพร้อมในการบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนที่ 16 ควรจะคำนึงถึงปัจจัยหลายๆ ปัจจัย ในที่นี้คณะผู้วิจัยได้อาศัยแนวทาง 3 แนวทางในการประเมิน ได้แก่ 1) ความพร้อมจากแนวทางสภาพปัญหาของการวัดผล 2) ความพร้อมจากหน่วยงานหลักและหน่วยงานรองที่รับผิดชอบในการจัด

เก็บข้อมูล และ 3) ความพร้อมของข้อมูลที่มีอยู่ ทั้งนี้ จากการวิเคราะห์พบว่าประเทศไทยยังคงขาดความพร้อมในการวัดผลและบรรลุเป้าหมายที่ 16 เพราะทั้ง 3 แนวทางยังคงขาดความสมบูรณ์ มีเฉพาะแนวทางที่ 2 ที่พร้อมมากกว่าแนวทางอื่น แต่การบูรณาการร่วมกับภาคส่วนอื่นๆ ยังคงมีข้อจำกัด และยังคงต้องประสานความร่วมมือต่อไปเพื่อให้การวัดผลมีประสิทธิภาพและสะท้อนภาพรวมของประเทศในเป้าหมายที่ 16 อย่างถูกต้องและเหมาะสม

5) การจัดลำดับความสำคัญของเป้าประสงค์ที่ 16

คณะผู้วิจัยได้ประมวลผลการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลที่มีข้างต้นทั้งหมด ผนวกกับการสำรวจความคิดเห็นผ่านแบบสอบถามเกี่ยวกับการจัดลำดับความสำคัญในการบรรลุเป้าหมายที่ 16 และการประเมินในเชิงคุณภาพของคณะผู้วิจัย ซึ่งได้จัดลำดับความสำคัญเป็น 4 ลักษณะคือ 1) ตามการสำรวจความคิดเห็นผ่านแบบสอบถามของผู้เข้าร่วมประชุมกลุ่มย่อย 2) ตามมิติด้านการให้ผลลัพธ์ที่รวดเร็วโดยสามารถดำเนินการได้ทันที 3) ตามมิติด้านความสำคัญและการเป็นพื้นฐานสำหรับต่อยอดในการพัฒนา และ/หรือบรรลุเป้าประสงค์อื่นๆ และ 4) ตามมิติที่มีความพร้อมอยู่แล้ว และนำกังวลน้อยที่สุดเมื่อเทียบกับมิติอื่นๆ จึงไม่มีความจำเป็นเร่งด่วนในการดำเนินการ และสามารถสรุปการจัดลำดับความสำคัญของเป้าประสงค์ที่ 16 ได้เป็น 3 ลำดับ ดังนี้ ลำดับที่ 1 คือ เป้าประสงค์ที่อยู่ในมิติด้านการให้ผลลัพธ์ที่รวดเร็วโดยสามารถดำเนินการได้ทันที กับ มิติด้านความสำคัญและการเป็นพื้นฐานสำหรับต่อยอดในการพัฒนา และ/หรือบรรลุเป้าประสงค์อื่นๆ ทั้งนี้ เฉพาะเป้าประสงค์ที่มีความเป็นพื้นฐานในระดับต้นเท่านั้น ได้แก่ เป้าประสงค์ที่ 2 เป้าประสงค์ที่ 5 เป้าประสงค์ที่ 10 เป้าประสงค์เพื่อการนำไปปฏิบัติที่ 1 เป้าประสงค์ที่ 3 เป้าประสงค์ที่ 7 และเป้าประสงค์เพื่อการนำไปปฏิบัติที่ 2 ลำดับที่ 2 คือ เป้าประสงค์ที่อยู่ในมิติด้านความสำคัญ

และการเป็นพื้นฐานสำหรับต่อยอดในการพัฒนา และ/หรือบรรลุเป้าประสงค์อื่นๆ ทั้งนี้เฉพาะเป้าประสงค์ที่มีความเป็นพื้นฐานในระดับรอง ได้แก่ เป้าประสงค์ที่ 1 และเป้าประสงค์ที่ 6 และ

ลำดับที่ 3 คือ เป้าประสงค์ที่อยู่ในมิติที่มีความพร้อมอยู่แล้ว และน้ำหนักน้อยที่สุดเมื่อเทียบกับมิติอื่นๆ จึงไม่มีความจำเป็นเร่งด่วนในการดำเนินการ ได้แก่ เป้าประสงค์ที่ 4 เป้าประสงค์ที่ 8 และเป้าประสงค์ที่ 9

6) การสำรวจเบื้องต้นเกี่ยวกับมาตรการทางเลือกด้านเศรษฐกิจ สังคมและกฎหมาย เพื่อบรรลุเป้าหมายที่ 16

การสำรวจเบื้องต้นพบว่า การพัฒนาประเทศในช่วงที่ผ่านมา (ระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 พ.ศ. 2555-2559) ประเทศไทยต้องเผชิญกับปัญหาหลายด้าน ทั้งปัญหาเศรษฐกิจภายในและภายนอกประเทศ วิกฤตทางด้านสังคม ความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมถึงปัญหาการบริหารจัดการภาครัฐโดยสาเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดปัญหาข้างต้นมาจากความอ่อนด้อยประสิทธิภาพในการสร้างสังคมที่สงบสุข เข้าถึงกระบวนการยุติธรรมและการมีสถาบันที่มีความรับผิดชอบในประเทศ ดังนั้นจึงมีความจำเป็นที่ต้องสร้างสังคมที่สงบสุข การเข้าถึงความยุติธรรม และสถาบันที่มีประสิทธิภาพ มีความรับผิดชอบและบูรณาการที่ดียิ่งขึ้น โดยจะต้องพัฒนาทั้งด้านนิติธรรม ด้านคุณธรรม ด้านความโปร่งใส ด้านความรับผิดชอบต่อสังคมและตรวจสอบได้ ด้านความมีส่วนร่วมและด้านความคุ้มค่า เพื่อเป็นพื้นฐานที่สำคัญในการพัฒนาประเทศอย่างมีคุณภาพ มีความเป็นธรรม มีความยั่งยืน และมีความเข้มแข็ง ดังนั้น เป้าหมายที่ 16 จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อประเทศไทย แต่ยังคงประสบกับปัญหาและอุปสรรคในการบรรลุการพัฒนาที่ยั่งยืนเป้าหมายที่ 16 ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะประเทศไทยมีกฎหมาย กฎระเบียบ และมาตรฐานต่างๆ ที่บรรลุการพัฒนาที่ยั่งยืนเป้าหมายที่ 16 ในระดับปานกลางอยู่อีกทั้ง

ภาคส่วนต่างๆ นอกเหนือจากภาครัฐ (ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม ภาควิชาการ ฯลฯ) ยังให้ความสำคัญกับการพัฒนาที่ยั่งยืนเป้าหมายที่ 16 ในระดับที่มากน้อยแตกต่างกันออกไป ทำให้การขับเคลื่อนการบรรลุเป้าหมายที่ 16 เป็นไปในระดับปานกลางไปจนถึงล่าช้า

ข้อเสนอแนะมาตรการที่น่าจะเป็นคานงัดหรือวิธีการที่ดีที่จะทำให้บรรลุในเป้าหมายที่ 16

คณะผู้วิจัยได้จัดทำข้อเสนอแนะมาตรการที่น่าจะเป็นคานงัด (Tipping point) หรือวิธีการที่ดี (Best practices) ที่จะทำให้บรรลุแต่ละเป้าประสงค์ในเป้าหมายที่ 16 ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยได้นำเสนอสาระสำคัญตามการจัดลำดับความสำคัญรายเป้าประสงค์ข้างต้นไว้ 3 ลำดับดังนี้

ลำดับที่ 1 ประกอบด้วยเป้าประสงค์ที่อยู่ใน 2 มิติ คือ มิติด้านการให้ผลลัพธ์ที่รวดเร็วโดยสามารถดำเนินการได้ทันที ได้แก่ เป้าประสงค์ที่ 2 เป้าประสงค์ที่ 5 เป้าประสงค์ที่ 10 เป้าประสงค์เพื่อการนำไปปฏิบัติที่ 1 และ**มิติด้านความสำคัญและการเป็นพื้นฐานสำหรับต่อยอดในการพัฒนา และ/หรือบรรลุเป้าประสงค์อื่น ๆ** ได้แก่ เป้าประสงค์ที่ 3 เป้าประสงค์ที่ 7 และเป้าประสงค์เพื่อการนำไปปฏิบัติที่ 2 ดังนี้

มิติด้านการให้ผลลัพธ์ที่รวดเร็วโดยสามารถดำเนินการได้ทันที

- **เป้าประสงค์ที่ 2 จุดที่น่าจะเป็นคานงัด หรือวิธีการที่ดี ที่จะทำให้บรรลุในเป้าประสงค์นี้ คือ**
 - 1) ความมุ่งมั่นของรัฐบาลในการยุติการข่มเหงการใช้หรือหาประโยชน์อย่างไม่ถูกต้อง การค้ามนุษย์ และความรุนแรงและการทรมานทุกรูปแบบที่มีต่อเด็ก ซึ่งที่ผ่านมาประเทศไทยเผชิญกับปัญหาการค้ามนุษย์ที่มีรูปแบบที่ต้องจับตามองเป็นพิเศษ ได้แก่ กรณีการค้า

บริการทางเพศ กรณีแรงงานบังคับให้ขายดอกไม้ ขอทาน หรือทำงานรับใช้ตามบ้านในเขตตัวเมือง หรือกรณีที่ถูกแบ่งแยกดินแดนในภาคใต้ของประเทศไทยยังเกณฑ์และใช้เด็กมาร่วมปฏิบัติการลอบวางเพลิงหรือทำหน้าที่สอดแนม หรือกรณีภาคอุตสาหกรรมการประมง ในการนี้ รัฐบาลได้อาศัยอำนาจมาตรา 44 ในการปราบปรามผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการค้ามนุษย์ ซึ่งรวมถึงเจ้าพนักงานของรัฐ

2) *ที่ผ่านมา ประเด็นดังกล่าวมีการให้ความสำคัญในระดับโลก โดยประเทศสหรัฐอเมริกาได้ดำเนินการจัดทำรายงานการค้ามนุษย์ Trafficking in Persons (TIP) Report ซึ่งเป็นรายงานประจำปีที่กระทรวงการต่างประเทศสหรัฐฯ จะต้องจัดทำตามกฎหมายคุ้มครองเหยื่อการค้ามนุษย์ (Trafficking Victims Protection Act: TVPA) ค.ศ. 2000 โดยประเมินสถานการณ์และการดำเนินการต่อต้านการค้ามนุษย์ของรัฐบาลประเทศต่างๆ ทั่วโลก รวม 188 ประเทศ กฎหมาย TVPA ได้รับการอนุมัติโดยรัฐสภาสหรัฐฯ เมื่อปี ค.ศ. 2000 เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการแก้ไขปัญหาการค้ามนุษย์ของสหรัฐฯ โดยมีการจัดตั้งสำนักงานเพื่อการตรวจสอบและต่อสู้กับการค้ามนุษย์ Office to Monitor and Combat Trafficking in Persons (J/TIP) ขึ้นภายใต้กระทรวงการต่างประเทศสหรัฐฯ มีหน้าที่หลักในการตรวจสอบและป้องกันปัญหาการค้ามนุษย์ทั้งภายในสหรัฐฯ และในประเทศต่างๆ โดยหนึ่งในหน้าที่หลักของสำนักงาน TIP ก็คือการจัดทำรายงานเพื่อเสนอต่อรัฐสภาสหรัฐฯ ในเดือนมิถุนายนของทุกปี และในรายงานการค้ามนุษย์ปี 2559 ประเทศไทยถูกเลื่อนอันดับจากบัญชีที่ 3 สู่ “บัญชีที่ 2 ต้องจับตา” หลัง*

จากเมื่อปี 2558 อยู่ในบัญชีกลุ่มที่ 3 (Tier 3) ซึ่งเป็นกลุ่มประเทศที่มีสถานการณ์ค้ามนุษย์ระดับเลวร้ายที่สุดอันเป็นผลสืบเนื่องจากความมุ่งมั่นของรัฐบาลนั่นเอง

- **เป้าประสงค์ที่ 5** จุดที่น่าจะเป็นคานงัด หรือวิธีการที่ดี ที่จะทำให้บรรลุเป้าประสงค์นี้ คือ สมการคอร์รัปชันอันเป็นผลมาจากแนวคิดของ Robert Klitgaard² นักวิชาการทางเศรษฐศาสตร์ที่อธิบายสาเหตุของการคอร์รัปชันไว้ว่า “คอร์รัปชัน” มาจากผลรวมของการมีอำนาจผูกขาด (Monopoly) กับการใช้ดุลยพินิจ (Discretionary) หักออกด้วยความรับผิดชอบต่อหน้าที่ในตำแหน่ง (Accountability) $C = M + D - A$ ดังนั้น หากสามารถลด M กับ D และเสริม A ให้มีประสิทธิภาพก็จะเป็นการไม่เกิด C อย่างแน่นอน ทั้งนี้ในการที่จะลด M นั้น คือ การบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจังได้แก่ พ.ร.บ. แข่งขันทางการค้า พ.ร.บ. อำนาจความสะดวกในการพิจารณาอนุญาตของทางราชการ เป็นต้น ในขณะที่การลด D นั้น สามารถจะกระทำได้โดยการเปิดช่องการใช้วิจารณญาณให้น้อยที่สุด เพราะเป็นเรื่องของอรรถวิสัย และพิสูจน์ได้ยากกว่าเป็นธรรมและเท่าเทียมหรือไม่ ทั้งนี้ อาจจะทำหลักการทำงานสถิติซึ่งมีข้อมูลและหลักฐานเชิงประจักษ์มาใช้ประกอบการตัดสินใจอย่างเหมาะสม ในส่วนสุดท้าย คือ การเสริม A นั้น จะต้องมีการปรับกฎหมายที่ให้คุณและให้โทษในการทุจริตอย่างจริงจัง และส่งเสริมหลักธรรมาภิบาลที่โปร่งใส และสามารถเข้าถึงข้อมูล (เป้าประสงค์ที่ 6) รวมทั้งการสร้างกลไกคุ้มครองผู้แจ้งเบาะแสหรือผู้

² R. Klitgaard, *Corrupt City: A Practical Guide to Cure and Prevention* (Oakland: ICS Press, 2000), pp. 31-34

ให้ข้อมูล (เป้าประสงค์ที่ 10) ก็จะช่วยลดปัญหาทุจริตซึ่งสามารถดำเนินการได้ทันทีเพราะมีกฎหมาย และสถาบันในการกำกับดูแลอยู่แล้ว เพียงแต่ต้องบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจังและจัดให้มีมาตรการคุ้มครองผู้ให้ข้อมูลหรือเบาะแสอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อสร้างแรงจูงใจในการแจ้งกับเจ้าหน้าที่

• **เป้าประสงค์ที่ 10** จุดที่น่าจะเป็นค่านัด หรือวิธีการที่ดี ที่จะทำให้บรรลุในเป้าประสงค์นี้ คือ

- 1) การเปิดเผยข้อมูลตาม พ.ร.บ. ข้อมูลข่าวสาร ควรจะมีลักษณะเป็น *Open government data* คือ การเปิดเผยข้อมูลสาธารณะให้มากที่สุด ผ่านการใช้ดุลยพินิจของเจ้าหน้าที่ของรัฐให้น้อยที่สุดเท่าที่จะสามารถทำได้ มีการระบุไว้อย่างชัดเจนว่าข้อมูลใดจำเป็นต้องเปิดเผยบ้าง และข้อมูลเหล่านั้นจะต้องเปิดเผยให้หมดบนเว็บไซต์โดยที่ไม่ต้องรอคำตัดสินจาก

เจ้าหน้าที่ของรัฐที่ถือครองข้อมูลหรือจากคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร (ก.ว.จ.)

- 2) *ปรับปรุง พ.ร.บ. ข้อมูลข่าวสาร “ราชการ” ให้เป็น พ.ร.บ. ข้อมูลข่าวสาร “สาธารณะ”* ซึ่งมีความหมายครอบคลุมถึงข้อมูลข่าวสารของภาคเอกชนและรัฐวิสาหกิจที่สำคัญซึ่งอาจส่งผลดี/ผลเสียต่อสาธารณะด้วย

- 3) สำหรับกระบวนการวินิจฉัยว่าข้อมูลนั้นควรเปิดเผยหรือไม่ ควรจะปรับใช้จากกระบวนการที่ได้มาตรฐานสากล เช่น การประเมินผลได้ผลเสีย (*prejudice test*) ของสำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารแห่งสหราชอาณาจักร (*Information Commissioner’s Office: ICO*) ซึ่งหลักการและกระบวนการวินิจฉัยของ *ICO* นั้นมีการประกาศชัดเจนบนเว็บไซต์ของหน่วยงาน เพื่อสร้างความโปร่งใส

ในขั้นตอนการพิจารณา เช่น มีการให้ข้อมูลว่าข้อมูลที่เปิดเผยไม่ได้มีกี่ชนิด และข้อมูลเหล่านั้นจะต้องผ่านกระบวนการทดสอบใดบ้างเพื่อพิสูจน์ว่าควรเปิดเผยหรือไม่ควรเปิดเผย มีการยกตัวอย่างกรณีที่ผลการร้องขอให้เปิดเผยข้อมูลได้รับการอนุมัติพร้อมแสดงเหตุผลว่าเหตุใดจึงได้รับการอนุมัติ และกรณีตัวอย่างที่ผลการร้องขอไม่ผ่านการอนุมัติพร้อมเหตุผล

- 4) *ควรมีการเพิ่มโทษเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ปกปิดข้อมูลให้มีความรุนแรงกว่าโทษของเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เปิดเผยข้อมูลข่าวสารสาธารณะ* เนื่องจากในปัจจุบันโทษของผู้เปิดเผยข้อมูลข่าวสารนั้นรุนแรงกว่าโทษของผู้ที่ปกปิดข้อมูลข่าวสาร เจ้าหน้าที่ของรัฐจึงมีแรงจูงใจที่จะปกปิดข้อมูลข่าวสารมากกว่า
- 5) *ปรับโครงสร้างให้สำนักงานคณะกรรมการ*

ข้อมูลข่าวสารราชการ (สขร.) เป็นหน่วยงานอิสระมีอำนาจชี้ขาดว่าข้อมูลใดเปิดเผยได้หรือไม่ และมีอำนาจในการลงโทษผู้ที่ไม่ปฏิบัติตามคำวินิจฉัยหรือไม่ปฏิบัติตาม พ.ร.บ.ข้อมูลข่าวสารสาธารณะ เนื่องจากในปัจจุบันนั้น สขร. เป็นหน่วยงานราชการในสังกัดสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรีและไม่มีอำนาจบังคับคำวินิจฉัยด้วยตนเอง แต่ต้องอาศัยอำนาจนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีในการบังคับ การบังคับให้เปิดเผยข้อมูลจึงมีความเสี่ยงที่จะถูกแทรกแซงได้

- 6) *ควรมีการปรับปรุงระบบและมาตรฐานการจัดเก็บข้อมูลให้มีความทันสมัย* เพื่อมารองรับข้อมูลจำนวนมากที่จะต้องเปิดเผยตามหลักการ open government data ซึ่งจะช่วยป้องกันไม่ให้ข้อมูลสำคัญขาดหายไปและลดเวลาในการสืบค้นให้สั้นลง

7) เพื่อปกป้องสื่อจากการแทรกแซงของรัฐ ผ่านการให้เงินสนับสนุน ควรมีความหมายว่า ด้วยการโฆษณาประชาสัมพันธ์ของรัฐ เพื่อให้การซื้อโฆษณาของรัฐมีการหวังผลทางการเมืองน้อยลง เช่น ให้มีการกำหนดแผนงาน โฆษณาประชาสัมพันธ์และวงเงินล่วงหน้า ในแต่ละปีงบประมาณก่อนการเบิกจ่ายงบประมาณ เพื่อป้องกันไม่ให้รัฐหยุดสนับสนุนสื่อที่วิจารณ์รัฐบาลหรือนางบประมาณไปสนับสนุนสื่อที่เป็นฝ่ายเดียวกับตนได้อย่างอิสระ ยิ่งไปกว่านั้น กฎหมายว่าด้วยการโฆษณาประชาสัมพันธ์ของรัฐควรกำหนดให้ภาครัฐสามารถใช้จ่ายด้านการโฆษณาประชาสัมพันธ์ได้ก็ต่อเมื่อเนื้อหาของ การโฆษณาเกี่ยวข้องกับบทบาทและพันธกิจของหน่วยงาน และการโฆษณานั้นจะต้องไม่มีรูปหรือชื่อของบุคคลผู้ซื้อสื่อปรากฏอยู่ เพื่อป้องกันมิให้รัฐใช้เงินแผ่นดินไปกับ การโฆษณาส่วนตัว

8) การส่งเสริมบทบาทของสื่อ ควรกำหนดให้บรรณาธิการข่าวขององค์กรสื่อต่างๆ แยกออกจากโครงสร้างของฝ่ายธุรกิจและฝ่ายบริหาร ควรสนับสนุนให้ทุกองค์กรสื่อมีการจัดตั้งสหภาพผู้สื่อข่าวเพื่อเพิ่มอำนาจให้กับผู้สื่อข่าวในระดับล่างในการต่อรองกับผู้บริหารขององค์กรซึ่งอาจจะถูกแทรกแซงจากภาคการเมืองและภาคธุรกิจ

9) ด้านการพัฒนาบทบาทของสมาคมวิชาชีพสื่อ ควรให้สมาคมวิชาชีพสื่อและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องซึ่งมีหน้าที่เกี่ยวกับการฝึกอบรมผู้สื่อข่าว มีกรรมกรที่เป็นตัวแทนจากภาคส่วนอื่นๆ ที่ไม่ได้อยู่ในวงการสื่อเข้าไปมีส่วนร่วมในการกำกับดูแลและการจัดอบรมสื่อในอัตราส่วนที่ใกล้เคียงกับอัตราส่วน

ของผู้ประกอบวิชาชีพสื่อ เจ้าของสื่อและบรรณาธิการ และ

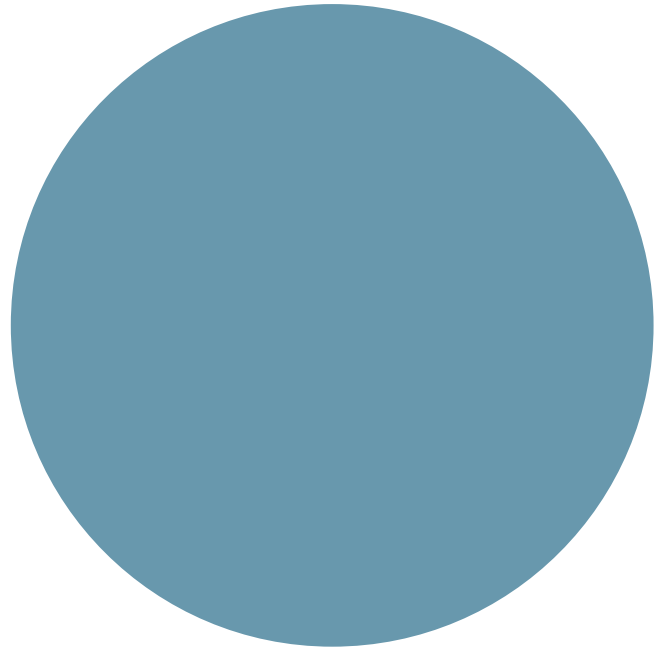
10) ควรมีการปรับใช้กฎหมายป้องกันการฟ้องร้องเพื่อรื้อถอนการมีส่วนร่วมของสาธารณะ (Anti-Strategic Lawsuit Against Public Participation: Anti-SLAPP) โดยรายละเอียดของกฎหมายอาจเป็นดังนี้ ในขั้นต้น จำเลยจะต้องเป็นผู้พิสูจน์ก่อนว่าประเด็นที่ตนถูกฟ้องนั้นเป็นประเด็นสาธารณะหรือไม่ หากพิสูจน์ได้แล้วโจทก์จะต้องพิสูจน์กลับว่าการฟ้องของตนมีมูลอย่างไร ข้อแก้ตัวของจำเลยฟังไม่ขึ้นอย่างไร หากพิสูจน์ไม่ได้หรือพิสูจน์ได้แต่ศาลเห็นว่าการฟ้องของโจทก์ยังคงเป็นไปเพื่อปกป้องประโยชน์ส่วนตัวเพียงอย่างเดียวคดีจะถูกยกฟ้องทันที นอกจากนี้หากโจทก์แพ้คดีโจทก์จะต้องจ่ายค่าใช้จ่ายให้กับจำเลยทั้งหมด และทนายฝ่ายจำเลยจะได้ค่าตอบแทนเป็นอัตราส่วนของผลตอบแทนการชนะคดีเพื่อจูงใจให้ทนายมีแรงจูงใจช่วยจำเลยมากขึ้น ยิ่งไปกว่านั้น หากจำเลยพิสูจน์แล้วว่าประเด็นที่ตนวิพากษ์วิจารณ์นั้นเป็นประเด็นสาธารณะ ในระหว่างกระบวนการฟ้องร้องนั้นโจทก์จะไม่สามารถดำเนินการในประเด็นที่จำเลยวิจารณ์ได้อีก

• เป้าประสงค์เพื่อการนำไปปฏิบัติที่ 1 จุดที่นำจะเป็นคานงัด หรือวิธีการที่ดี ที่จะทำให้บรรลุในเป้าประสงค์นี้ คือ

1) องค์กรอิสระที่มีหน้าที่พัฒนาธรรมาภิบาลของหน่วยงานอื่นต้องได้รับการสนับสนุนให้มีความเป็นอิสระอย่างแท้จริงในการดำเนินงานซึ่งทำได้ด้วยมาตรการ 2 ประการ คือ หนึ่ง การสร้างความหลากหลายในคณะกรรมการสรรหาและคณะกรรมการองค์กรอิสระ โดยควรมีที่มาจากหลากหลายสาขาวิชาชีพ และ

สอง การปรับปรุงระบบจัดสรรงบประมาณ โดยการจัดสรรงบประมาณให้กับองค์กรอิสระ ควรที่จะมีความเหมาะสมกับภาระงานที่ได้รับ เพื่อให้องค์กรมีทรัพยากรในการทำงานเพียงพอและควรให้ที่มาของงบประมาณมีความเป็นอิสระจากฝ่ายบริหาร โดยอาจทำได้หลายวิธี เช่น การรับประกันงบประมาณขั้นต่ำที่องค์กรอิสระจะได้ การกำหนดให้องค์กรอิสระเสนอขอของงบประมาณผ่านรัฐสภาแทนที่จะเสนอขอจากฝ่ายบริหาร หรือการกำหนดงบประมาณโดยอัตราส่วนเทียบเคียงจากภาษีสรรพสามิต รายได้ประชาชาติ หรือจำนวนประชากร เป็นต้น

- 2) *ด้านการสร้างสายความรับผิดชอบต่อประชาชน* ควรกำหนดให้องค์กรอิสระเปิดเผยข้อมูลรายละเอียดการสืบสวนสอบสวนทั้งในอดีตและปัจจุบันเท่าที่ไม่ขัดกับ พ.ร.บ. ข้อมูลข่าวสารสาธารณะ แก่สาธารณชนภายในระยะเวลาที่กำหนดตายตัวแน่นอน เพื่อให้กลไกความรับผิดชอบถูกเชื่อมโยงไปสู่ประชาชนในที่สุด และ
- 3) *การเสนอร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ....* ซึ่งจะกำหนดบทบาทหน้าที่การทำงานของกรรมการสิทธิมนุษยชน อันจะเป็นการสอดคล้องกับหลักการปารีสที่เกี่ยวข้อง 2 เรื่องคือ 1. การสรรหาผู้แทน และ 2. หลักการทำงานที่เป็นอิสระ ทั้งด้านบุคลากรและงบประมาณ (เพียงพอ) ซึ่งในร่าง พ.ร.บ. ดังกล่าวจะกำหนดกระบวนการสรรหากรรมการสิทธิมนุษยชนซึ่งจะเน้นให้มีความหลากหลาย โดยรัฐได้เข้ามาพยายามแก้ไข และน่าจะเป็นทิศทางที่ดีขึ้น

มิติด้านความสำคัญและการเป็นพื้นฐานในระดับต้นสำหรับต่อยอดในการพัฒนา และ/หรือบรรลุเป้าประสงค์อื่นๆ

- เป้าประสงค์ที่ 3 จุดที่น่าจะเป็นคานงัด หรือวิธีการที่ดี ที่จะทำให้บรรลุในเป้าประสงค์นี้ คือ
 - 1) การสังคายนากฎหมายจะต้องดำเนินการโดยหน่วยงานกลาง มิใช่ให้กระทรวงซึ่งดูแลกฎหมายเป็นผู้เสนอขึ้นมา หากประเทศไทยต้องการการชำระกฎหมายที่มีประสิทธิภาพในทางปฏิบัติจะต้องมีหน่วยงานกลางที่เข้ามาดำเนินการ และต้องมีกระบวนการในการเปิดรับและกลั่นกรองข้อเสนองานจากภาคธุรกิจและจากสาธารณชนด้วย
 - 2) การวางระบบสังคายนากฎหมายสามารถแบ่งได้เป็น 2 ระยะ คือ ในระยะแรก (Phase I) จะเป็นการวางแผนการปฏิบัติการ (Operational Plan) ซึ่งจะมีรายละเอียดของแผนตั้งแต่เรื่อง

หน่วยงานหลักที่รับผิดชอบในการสังคายนา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง หลักการและแนวทางในการประเมินกฎหมาย แนวทางในการรับฟังความคิดเห็นจากผู้ที่มีส่วนได้เสียและการเปิดเผยข้อมูลเพื่อให้การดำเนินการมีความโปร่งใส และสุดท้ายคือโรดแมปในการนำแผนไปปฏิบัติ ซึ่งประกอบด้วยรายละเอียดของกิจกรรม วิธีการดำเนินการและงบประมาณที่ต้องใช้ เนื่องจากในการจัดทำแผนดังกล่าวจำเป็นต้องมีการศึกษาแนวโน้มและหลักการในการประเมินกฎหมาย สภาพแวดล้อมในเชิงสถาบันและในเชิงกฎหมาย กระบวนการและขั้นตอนที่เป็นทางการตลอดจนข้อคิดเห็นของผู้มีส่วนได้เสีย ฯลฯ สำหรับกระบวนการสังคายนาในระยะที่สอง (Phase II) นั้น จะเป็นการนำพิมพ์เขียวมาปฏิบัติ ขั้นตอนนี้อาจใช้เวลาประมาณ 1-3 ปีขึ้นอยู่กับว่าต้องการให้กระบวนการครอบคลุมกฎหมายหลักและกฎหมายรองจำนวนมากน้อยเพียงใด เช่น บางประเทศให้ความสำคัญเฉพาะกฎหมายที่เกี่ยวกับการประกอบธุรกิจ บางประเทศให้ความสำคัญกับกฎหมายด้านภาษี เป็นต้น โดยการดำเนินการในระยะที่สองจะมีผลผลิตออกมาอย่างต่อเนื่องในรูปแบบของผลการประเมินผลกระทบ และความคุ้มค่าของกฎหมายแต่ละฉบับพร้อมข้อเสนอแนะว่าควรมีการปรับปรุงแก้ไขหรือยกเลิกกฎหมายเหล่านั้นหรือไม่ อย่างไร

- 3) การกำหนดระยะเวลาและ/หรือการออกแบบการประเมินผลกระทบในการออกกฎหมาย (Regulatory Impact Assessment: RIA) ให้มีความเหมาะสม (Right timing/Design) โดยต้องกำหนดให้การทำ RIA เป็นส่วนหนึ่งของนโยบายที่ต้องทำการปฏิรูป และต้อง

มีเป้าหมายในการนำ RIA มาใช้อย่างเป็นรูปธรรม รวมทั้งสร้างแรงจูงใจให้แก่หน่วยงานราชการด้วย

- 4) การออกแบบขั้นตอนหรือกระบวนการในการทำ RIA ให้มีความเหมาะสม (Right method) โดยขั้นตอนแรกต้องกำหนดขอบเขตของกฎหมายที่จะประเมินว่าเป็นกฎหมายประเภทใด เนื่องจากปัจจุบันมีการประเมินกฎหมายเฉพาะในระดับพระราชบัญญัติเท่านั้น ดังนั้น จึงควรขยายขอบเขตให้ครอบคลุมถึงกฎหมายประเภทที่เป็นการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายเดิม ร่างกฎหมายที่เสนอโดยภาคประชาชน และกฎหมายลำดับรองรวมทั้งกฎระเบียบของหน่วยงานที่มีอำนาจกำกับดูแลด้วย เมื่อกำหนดขอบเขตของกฎหมายที่จะประเมินแล้ว ขั้นตอนลำดับต่อไปควรเป็นการกำหนดระยะเวลาในการประเมินซึ่งเป็นการรับฟังความคิดเห็นจากผู้ที่มีส่วนได้เสียหรือที่เกี่ยวข้องโดยควรมีการกำหนดให้มีการดำเนินการรวม 3 ครั้ง คือ 1) การรับฟังความคิดเห็น “ก่อนการยกร่างกฎหมาย” เพื่อเป็นการตรวจสอบความจำเป็นในการร่างกฎหมาย 2) การรับฟังความคิดเห็น “เมื่อมีการยกร่างกฎหมายแล้ว” เพื่อประเมินผลกระทบทางกฎหมายและทางเลือกอื่น และ 3) การรับฟังความคิดเห็น “เมื่อมีการปรับปรุงร่างกฎหมายแล้ว” เพื่อพิจารณารายละเอียดปลีกย่อยต่างๆ ของกฎหมาย และขั้นตอนการทำ RIA ลำดับสุดท้ายคือ ต้องกำหนดเนื้อหาสาระของการประเมิน และหลักการในการรับฟังความคิดเห็นของสาธารณชน โดยรูปแบบของเนื้อหาสาระที่จะประเมินหรือวิเคราะห์ผลกระทบในการออกกฎหมายนั้น ควรกำหนดกรอบหรือเป้าหมายให้ชัดเจน

โดยเฉพาะรูปแบบของเรื่องที่มีความสำคัญ
ทั้งนี้ ควรกำหนดวิธีการในการประเมินให้
ชัดเจน โดยพิจารณาเฉพาะเรื่องที่สำคัญ วิธี
การในการประเมินควรดำเนินการในรูปแบบ
ฟอร์มมาตรฐาน (Spreadsheet) แทนคำถาม
ปลายเปิดที่เป็นกากบาท (tick the box) และ
ควรเน้นการประเมินในเชิงคุณภาพโดยอาศัย
ข้อมูลที่ได้รับจากการรับฟังความคิดเห็นเป็น
หลัก ส่วนหลักการในการรับฟังความคิดเห็น
ของสาธารณชน สามารถนำหลักของประเทศ
ในกลุ่ม OECD มาเป็นแนวทางในการปฏิบัติ
ได้

- 5) การคัดเลือกองค์กรในการตรวจสอบการทำ
RIA ให้มีความเหมาะสม (Right Institution)
เพื่อให้คุณภาพของการทำ RIA เป็นไปอย่าง
มีประสิทธิภาพ ควรมีหน่วยงานกลางที่รับผิดชอบ
ในการส่งเสริม ติดตาม และตรวจสอบการ
ประเมินหรือวิเคราะห์ผลกระทบในการออก
กฎหมายด้วย
- 6) หลังการปรับปรุงและแก้ตัวของกฎหมาย
ผ่านกระบวนการ RIA แล้ว กฎหมายที่จะ
ออกมาใหม่ควรมีการตั้งระยะเวลาหรืออายุ
ของตัวบทกฎหมาย เพื่อลดความซ้ำซ้อนที่
จะออกกฎหมายใหม่ออกมา นอกจากนี้ ควร
กำหนดระยะเวลาของการทบทวนกฎหมาย
(การจัดทำกฎหมายอาทิตย์อัสดง (sunset
legislation)) ให้จริงจังและมีระยะเวลาในการ
ทบทวนกฎหมายใหม่ที่ชัดเจน
- 7) การกำหนดระยะเวลาของกฎหมาย ควร
กำหนดตามประเภทและความสำคัญของกฎ
หมายนั้นๆ ด้วย อาทิ กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับ
วิถีชีวิตไม่ควรมีการกำหนดวันหมดอายุของ
ตัวบทกฎหมาย เนื่องจากเป็นกฎหมายที่มี
ความสำคัญไม่ควรเปลี่ยนแปลงบ่อยจะทำให้

เกิดปัญหาความขัดแย้งได้ และ

- 8) นอกจากการกำหนดอายุของตัวบทกฎหมาย
แล้ว การจัดทำกฎหมายอาทิตย์อัสดงยัง
สามารถใช้ในการกำหนดอายุของตัวหน่วย
งานที่ตั้งขึ้นมาได้อีกด้วย ว่าหน่วยงานนั้นๆ
มีอายุเท่าไร และตั้งมาตามวัตถุประสงค์
หรือไม่ โดยการกระทำเช่นนี้ทำให้รัฐบาล
สามารถกำหนดงบประมาณที่จะอนุมัติให้
แก่หน่วยงานต่างๆ ได้ชัดเจนมากขึ้น และ
ยังลดความซ้ำซ้อนของการทำงานในตัวของ
หน่วยงานเองอีกด้วย
- เป้าประสงค์ที่ 7 จุดที่น่าจะเป็นค่านัดหรือวิธี
การที่ดีที่จะทำให้บรรลุในเป้าประสงค์นี้ คือ
 - 1) คณะกรรมการองค์กรอิสระด้านสิ่งแวดล้อม
และสุขภาพ (กอสส.) ควรมีอำนาจในการ
กำหนดประเภทโครงการหรือกิจกรรมที่
อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและ
สุขภาพ แทนกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและ
สิ่งแวดล้อมซึ่งอาจจะถูกแทรกแซงจาก
ฝ่ายการเมืองได้
 - 2) กอสส. ต้องมีอำนาจมากขึ้นในการให้ข้อเสนอ
โทษต่อโครงการอย่างน้อยต้องมีอำนาจบังคับ
ให้หน่วยงานเจ้าของโครงการออกมาชี้แจง
ต่อสาธารณะในกรณีที่เกิดการตัดสินใจของ
โครงการไม่ตรงกับคำแนะนำของ กอสส. และ
หากเจ้าของโครงการหรือผู้เกี่ยวข้องปฏิเสธที่
จะร่วมมือจะต้องมีการกำหนดความผิดทาง
อาญาไว้ด้วย
 - 3) กอสส. ควรติดตามผลการดำเนินการของ
โครงการที่มีความเสี่ยงที่จะก่อให้เกิดผลกระทบ
ร้ายแรงเป็นระยะ และ กอสส. ควรมีอำนาจ
ให้คำแนะนำใหม่ได้อีกเรื่อยๆ
 - 4) การตัดสินใจปิดหรือเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับ
โครงการที่มีความเสี่ยงที่จะก่อให้เกิดผล

- กระทบร้ายแรงนั้น ให้เป็นไปตามหลักการของ พ.ร.บ.ข้อมูลข่าวสารสาธารณะ
- 5) หลักเกณฑ์ในการคัดเลือกคนเข้าร่วมทำ ประชาพิจารณ์ให้ประกาศต่อสาธารณะ โดย ควรมีการจัดประเภทผู้เข้าร่วมประชาพิจารณ์ เป็นหมวดหมู่ และในกรณีที่มีผู้ลงทะเบียน เข้าร่วมทำประชาพิจารณ์เป็นจำนวนมาก ให้ แต่ละหมวดหมู่ส่งตัวแทนเข้าร่วม หรือต้องให้ ความสำคัญแก่กลุ่มผู้ไม่เห็นด้วยก่อน
 - 6) รายชื่อผู้มีโอกาสได้รับเลือกเป็น คณะ กรรมการประชาพิจารณ์ควรประกาศออกสู่ สาธารณะก่อนการแต่งตั้งอย่างเป็นทางการ แล้วจึงเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุก ฝ่ายแสดงความเห็น วิจารณ์และเปลี่ยนแปลง รายชื่อกรรมการในระยะเวลาหนึ่ง จนเป็นที่ ยอมรับของทั้งสองฝ่ายแล้วจึงแต่งตั้งคณะ กรรมการประชาพิจารณ์ชุดดังกล่าว

- 7) การทำงานของคณะกรรมการประชาพิจารณ์ จะต้องอำนวยความสะดวกด้านข้อมูลแก่ผู้เข้า ร่วมทำประชาพิจารณ์และประชาชนทั่วไปใน การเข้าถึงข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับโครงการและ นโยบายนั้นๆ
- 8) บทบาทและขอบเขตอำนาจหน้าที่ของ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น หรือ อปท. ควรปรับให้มีความชัดเจนยิ่งขึ้น เพื่อไม่ให้ ขัดแย้งกับหน่วยงานส่วนกลางและส่วน ภูมิภาคในการจัดทำบริการสาธารณะ
- 9) ผลกระทบในการออกกฎหมาย และการ สังกายนากฎหมายเก่า (Regulatory Guillotine) ต้องได้รับการประเมินเพื่อแก้ไข ความขัดแย้งระหว่างกฎหมายลูกที่รับรอง หลักการสิทธิชุมชนที่จะออกมาใหม่กับ กฎหมายเก่าที่มีอยู่แล้ว เพื่อให้อำนาจหน้าที่ ของ อปท. และความต้องการของชุมชน ไม่ขัด

แย้งกับหน่วยงานส่วนกลางที่เกี่ยวข้องกับการจัดการทรัพยากรในท้องถิ่น และ

10) พ.ร.บ. เข้าชื่อเสนอข้อบัญญัติท้องถิ่นต้องปรับปรุง เพื่อลดต้นทุนแก่ประชาชนในการเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการท้องถิ่น

• เป้าประสงค์เพื่อการนำไปปฏิบัติที่ 2 จุดที่น่าจะเป็นค่านัดหรือวิธีการที่ดีที่จะทำให้บรรลุในเป้าประสงค์นี้ คือ

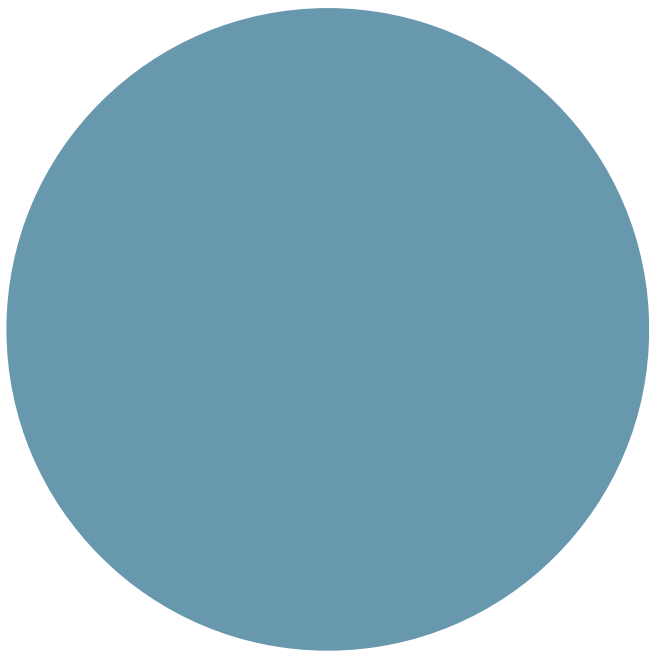
1) การส่งเสริมการเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ได้แก่ ศาล องค์กรตรวจสอบ ผู้นำชุมชน ฯลฯ โดยพิจารณาวิธีการที่จะทำให้สะดวกขึ้นในการเข้าถึงกลไกแก้ไขความเดือดร้อนที่เกี่ยวกับการเลือกปฏิบัติ

2) การสร้างแรงจูงใจสำหรับหน่วยงานต่างๆ ที่มีหน้าที่จัดการเลือกปฏิบัติหรือกลไกรับเรื่องร้องเรียนและวัดผลการดำเนินการขององค์กร

ด้วย KPI ทั้งนี้ หากองค์กรใดประสบความสำเร็จก็ให้ได้รับงบประมาณเพิ่มเติมในปีถัดไปเพื่อทำงานตอบสนองภารกิจของตนเองต่อไป หรือในกรณีที่ไม่ประสบผลสำเร็จ ก็จะถูกลดงบประมาณและสะท้อนความน่าเชื่อถือขององค์กรนั้นๆ ในการจัดการกับภารกิจตามอำนาจหน้าที่ของตน

3) การสร้างสันติภาพตามแนวทางสันติวิธี เพราะสันติวิธีจะทำให้เกิดความสงบ ความสมานฉันท์และความพอใจร่วมกัน ทั้งนี้ จะต้องสร้างกิจกรรม กระบวนการ/มาตรการต่างๆ นอกเหนือจากการใช้กำลังอาวุธที่คู่ขัดแย้งได้ดำเนินการอย่างต่อเนื่องเชื่อมโยงกัน โดยอาจร่วมกับภาคส่วนต่างๆ ด้วย เพื่อเกิดความรุนแรงสร้างสังคมที่ทุกฝ่ายพอยู่ร่วมกันได้

4) ประเทศไทยเป็นภาคีอนุสัญญาว่าด้วยการ

ขจัดการเลือกปฏิบัติต่อเชื้อชาติในทุกรูปแบบ (ICERD) โดยรัฐสมาชิกมีหน้าที่นำส่งรายงานฉบับแรก (Initial Report) ภายใน 1 ปีหลังจากที่อนุสัญญาว่าด้วยการขจัดการเลือกปฏิบัติทางเชื้อชาติมีผลบังคับสำหรับประเทศไทย ซึ่งประเทศไทยลงนามและให้สัตยาบันในปี พ.ศ.2546 (2003) โดยจะต้องส่งรายงานให้คณะกรรมการ ICERD เพื่อตรวจสอบความเป็นไปของการนำ ICERD มาใช้ทุกๆ 4 ปีหลังจากที่ส่งรายงานฉบับแรก นอกจากนี้คณะกรรมการฯ ยังอาจจะร้องขอให้รัฐบาลส่งรายงานเฉพาะตามเหตุการณ์หรือสถานการณ์ที่ถูกหยิบยกเป็นข้อกังวลนั้นๆ โดยคณะกรรมการฯ จะทำหน้าที่ตรวจสอบการนำอนุสัญญาไปปฏิบัติ ทั้งนี้ในมาตรา 14 ของอนุสัญญากล่าวถึงมาตรการพิเศษในการร้องเรียน (Individual communication)

ทั้งนี้ โดยหลักการเรื่องสิทธิมนุษยชนเป็นการสร้างพันธะระหว่างรัฐกับประชาชนในรัฐ และกำหนดให้รัฐต้องทำหน้าที่สร้างความเคารพปกป้องคุ้มครองการเลือกปฏิบัติ และทำให้เป็นจริงตามอนุสัญญา

ลำดับที่ 2 คือ มิติด้านความสำคัญและการเป็นพื้นฐานสำหรับต่อยอดในการพัฒนาและ/หรือบรรลุเป้าประสงค์อื่น ๆ ได้แก่ เป้าประสงค์ที่ 1 และเป้าประสงค์ที่ 6 จำแนกตามรายเป้าประสงค์ได้ดังนี้

- **เป้าประสงค์ที่ 1** จุดที่น่าจะเป็นคานงัด หรือวิธีการที่ดีที่จะทำให้บรรลุในเป้าประสงค์นี้ คือ
 - 1) การสนับสนุนให้ประชาชนมีความเป็นอยู่ที่ดีทั้งในมิติทางเศรษฐกิจและสังคม กล่าวคือ หากประชาชนมีรายได้ที่ดีและได้รับการยอมรับจากสังคม ไม่ถูกเลือกปฏิบัติ หรือถูกทิ้งไว้เบื้องหลัง ก็จะช่วยพฤติกรรมการก่ออาชญากรรมได้
 - 2) **แก้ไขพัฒนาพฤติกรรมผู้ต้องขังให้เข้ากับสังคมได้เมื่อพ้นโทษ** โดยจัดให้มีการศึกษา การดำเนินการพัฒนาจิตใจผู้ต้องขัง เนื่องจากการสำรวจพบว่าผู้ต้องขังบางรายกระทำความผิดเพราะขาดความยั้งคิด หรือผู้ต้องขังบางรายเกิดภาวะความเครียดจากการต้องถูกจำกัดบริเวณ ขาดอิสรภาพ อดทนยอมรับการถูกกักขังไม่ได้ ประกอบกับความแออัดในเรือนจำ/ทัณฑสถาน จึงต้องพัฒนาจิตใจควบคู่กับการพัฒนาด้านความรู้ ความสามารถ เช่น การอบรมผู้ต้องขังโดยใช้คำสอนของศาสนา การฟื้นฟูจิตใจด้วยวิธีชุมชนบำบัด การจัดกิจกรรมทางศาสนา ประเพณี การอบรมวิปัสสนา การอบรมโดยวิทยากร และตัวแทนหน่วยงานภายนอกที่มีความรู้ด้านจิตวิทยา การจัดกิจกรรมด้านบันเทิง รวมทั้งการแก้ไข

ปัญหาชีวิตผู้ต้องขังเป็นรายบุคคลโดยนักจิตวิทยา และนักสังคมสงเคราะห์ การสร้างความเข้าใจร่วมกับชุมชน การให้ความช่วยเหลือทางการเงินและการประกอบอาชีพภายหลังเมื่อพ้นโทษ ตลอดจนจรรยาบรรณการป้องกันมิให้กระทำความผิดซ้ำ

- 3) การกำหนดบทลงโทษโดยมุ่งผลในการป้องกันก่อให้เกิดการช่มขวัญและตัดโอกาสในการกระทำความผิดบนพื้นฐานของความแน่นอนรวดเร็ว เสมอภาค และโทษที่เหมาะสม
 - 4) การสร้างสันติภาพตามแนวทางสันติวิธี เพราะสันติวิธีจะทำให้เกิดความสงบ ความสมานฉันท์และความพอใจร่วมกัน ทั้งนี้ จะต้องสร้างกิจกรรม กระบวนการ/มาตรการต่างๆ นอกเหนือจากการใช้กำลังอาวุธที่คู่ขัดแย้งได้ดำเนินการอย่างต่อเนื่องเชื่อมโยงกัน โดยอาจร่วมกับภาคส่วนต่างๆ ด้วย เพื่อยุติความรุนแรงและสร้างสังคมที่ทุกฝ่ายพออยู่ร่วมกันได้ และ
 - 5) การบรรลุเป้าประสงค์ข้อ 3 (หลักนิติธรรม) จะเป็นพื้นฐานที่มีส่วนช่วยให้บรรลุผลในเป้าประสงค์นี้
- เป้าประสงค์ที่ 6 จุดที่น่าจะเป็นค่านัดหรือวิธีการที่ดีที่จะทำให้บรรลุในเป้าประสงค์นี้ คือ
 - 1) กำหนดกฎระเบียบทางการคลังและวิธีการประเมินความคุ้มค่าของโครงการให้เป็นกฎหมายที่ชัดเจน โดยในปัจจุบันมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องอยู่ 2 ส่วนหลักๆ คือ พ.ร.บ. ร่วมลงทุนระหว่างภาครัฐและเอกชน และ ร่าง พ.ร.บ. การเงินการคลังของรัฐ สำหรับ พ.ร.บ. ร่วมลงทุนระหว่างภาครัฐและเอกชนนั้นควรจะระบุถึงมิติของการวิเคราะห์และประเมินความคุ้มค่าอย่างชัดเจน ถูกต้องตามหลักวิชาการ มีการคำนึงถึงมิติทางด้านความ

เสี่ยงรวมอยู่ด้วย ในส่วนของร่าง พ.ร.บ. การเงินการคลังของรัฐนั้น เป็นกรอบกฎหมายที่จะควบคุมการบริหารจัดการงบประมาณของรัฐบาลไม่ให้ก่อภาระผูกพันทางการคลังในระยะยาวที่มากเกินไป เช่น การกำหนดวงเงินขั้นต่ำที่รัฐบาลจะต้องสำรองไว้สำหรับจ่ายหนี้สาธารณะ การกำหนดข้อจำกัดและเพดานในการตั้งงบประมาณส่วนกลาง และการกำหนดข้อจำกัดของรัฐบาลในการบริหารจัดการวงเงินนอกงบประมาณจากรัฐวิสาหกิจและธนาคารของรัฐ

- 2) ควรมีการสร้างระบบความรับผิดชอบ (accountability) ที่ชัดเจนสำหรับโครงการลงทุนขนาดใหญ่ โดยในส่วนของ การดำเนินการของภาครัฐนั้น ควรเป็นไปอย่างโปร่งใสและตรวจสอบได้ ผ่านการเปิดเผยข้อมูลและผลการศึกษาความเป็นไปได้ของโครงการให้แก่สาธารณชนและสื่อมวลชนรวมถึงนักวิชาการได้ตรวจสอบ และติดตามความคืบหน้า
- 3) ให้ความสำคัญกับการวิเคราะห์ความคุ้มค่าและความยั่งยืนทางการคลังซึ่งจัดทำโดยสถาบันวิเคราะห์งบประมาณประจำรัฐสภาควบคู่กับผลการวิเคราะห์วิจัยจากหน่วยงานภาครัฐ
- 4) ปรับเปลี่ยนประมวลจริยธรรมทั้งหมดที่นำมาใช้ประกอบการพิจารณาการขึ้นเงินเดือน การเลื่อนตำแหน่งหรือการเข้ารับตำแหน่ง ให้มีความชัดเจน และควรอยู่ในรูปของรายการที่บ่งชี้คุณลักษณะของจริยธรรมที่ไม่ดี (negative list) เช่น ไม่ควรกำหนดว่าผู้เข้ารับตำแหน่งเป็นผู้มีจริยธรรมอันดี แต่ควรกำหนดว่าผู้ดำรงตำแหน่งจะต้องไม่มีญาติพี่น้องดำรงตำแหน่งอยู่ในภาค

ธุรกิจหรือภาคราชการที่อาจจะก่อให้เกิดผลประโยชน์ทับซ้อน ไม่ควรกำหนดเพียงแค่ว่าผู้ดำรงตำแหน่งจะต้องมีประสบการณ์และความเชี่ยวชาญในด้านที่เกี่ยวข้อง แต่ควรจะกำหนดว่าผู้ดำรงตำแหน่งต้องมีประสบการณ์ทำงานในด้านนั้นๆ มากี่ปี ในกรณีของผู้ทรงคุณวุฒิควรมีการกำหนดให้ชัดเจนว่าผู้ทรงคุณวุฒิแต่ละท่านควรมาจากตัวแทนวิชาชีพใด เป็นต้น

- 5) ควรกำหนดให้มีช่องทางที่ประชาชน ภาคเอกชน เจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือผู้เกี่ยวข้องสามารถร้องขอให้มีการปรับปรุงแก้ไขประมวลจริยธรรมใหม่ได้ และเมื่อมีการปรับปรุงแก้ไขควรจะให้เจ้าหน้าที่ของรัฐในระดับล่าง ภาคประชาสังคม และภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการยกร่างด้วย เพื่อสร้างความเข้าใจและความตระหนักถึงความสำคัญของประมวลจริยธรรม โดยการออกแบบประมวลจริยธรรมนั้นควรเน้นการนำไปปฏิบัติที่ง่ายเป็นหลัก แทนที่จะเน้นความเป็นอุดมคติ
- 6) กำหนดให้ทุกหน่วยงานต้องเผยแพร่ประมวลจริยธรรมของตนเองบนเว็บไซต์ที่สามารถเข้าถึงได้ง่าย เพื่อให้ประชาสังคมหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องสามารถใช้ประมวลจริยธรรมเป็นเครื่องมือในการตรวจสอบพฤติกรรมของเจ้าหน้าที่ของรัฐได้ง่ายขึ้น และ
- 7) คณะกรรมการจริยธรรมของแต่ละหน่วยงานควรจะเป็นผู้ทรงคุณวุฒิจากภายนอกที่ไม่มีส่วนได้ส่วนเสียกับหน่วยงานที่ตนประจำอยู่ หรือในกรณีโจทก์และจำเลยในคดีความที่ตนรับผิดชอบมีความเกี่ยวข้องกับตน คณะกรรมการควรจะมีมติสิทธิในการวินิจฉัยคดี

ลำดับที่ 3 คือ มติที่มีความพร้อมอยู่แล้ว และน่ากังวลน้อยที่สุดเมื่อเทียบกับมติอื่น ๆ จึงไม่มีความจำเป็นเร่งด่วนในการดำเนินการ ได้แก่ เป้าประสงค์ที่ 4 เป้าประสงค์ที่ 8 และเป้าประสงค์ที่ 9 ซึ่งทั้ง 3 เป้าประสงค์นี้ไม่จำเป็นต้องมีจุดที่น่าจะเป็นคานงัดหรือวิธีการที่ดีที่จะทำให้บรรลุในเป้าประสงค์เหล่านี้ เนื่องจากมีมาตรการและระบบที่ดีอยู่แล้ว ไม่น่ากังวล จึงเสนอให้ดำเนินการในลักษณะเดิมต่อไป

ทั้งนี้ หากสังคมไทยประสบความสำเร็จในการสร้างภูมิคุ้มกัน (เป้าหมายที่ 16) ที่กล่าวถึงข้างต้น ก็จะช่วยให้ประเทศไทยมีความพร้อมที่จะเผชิญหน้ากับความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้นในอนาคตทั้งในมิติของเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และการเมืองการปกครอง โดยการพัฒนาระบบกฎหมายและโครงสร้างของรัฐ รวมถึงการปรับปรุงระบบคุณธรรม ระบบจริยธรรม มาตรฐานด้านความโปร่งใส และการทำให้ภาครัฐมีความรับผิดชอบต่อประชาชน การเปิดให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนา จะช่วยให้เกิดระบบการปกครองที่ดี นำมาซึ่งนโยบายและโครงการต่างๆ ของรัฐที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากขึ้น เกิดการพัฒนาทั้งในมิติของเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมที่ดี โดยมีภาคประชาสังคมเป็นฐานในการตรวจสอบ ถ่วงดุล และกดดันให้ภาครัฐมีการพัฒนาธรรมาภิบาลมากยิ่งขึ้น